

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Személynök-u. 25.

Telefon: 95—28.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

FŐSZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre... .. 20 korona

Fél évre... .. 10 korona

Negyed évre 5 korona

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Hadi kölcsön.

Egy szó szárnyal a hazán keresztül: ifjaink és fegyverfogható véreink után mozgósítani kell azt az anyagi erőt, amely a nemzeti hadviseléshez szükséges. Köztudat, hogy már Montecuccoli a XVII. század hadvezére megmondta, hogy a háborúhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz. Ez az igazság sohasem volt annyira igaz, mint ma, amikor rengeteg embertömegek állanak a csatamezőkön, amikor a technikai vívmányoknak csodáit el sem képzelhető mennyiségekben kell harcvonalba állítani, s amikor az emberszeretet azoknak, akik életüket és vérüket a legkeservesebb valóságban a király és a nemzet, mindnyájunk becsületéért minden áldozatra készen viszik az ellenségek tűzvonalába, nemcsak hadikészségük épségben tartásáról és az idő viszontagságaival szemben való lehető megóvásáról, hanem hozzátartozóik kenyeréről is a legnagyobb erőfeszítéssel igyekszik gondoskodni. Nem azért szükséges a nemzet anyagi erőinek hadbaszólítása, mintha az e részbeli szükségletek más uton-módon fedezhetők nem volnának, de igenis mellőzhetlen azért, mert szankciója, történelmi jelentőségű bizonyossága, hogy úgy mondjuk próbaköve kíván lenni annak, hogy e nehéz időkben a hazafias áldozatkészségnek mily sumájával rendelkezik a nemzet ama része, mely, az ország sorsát szíven viselve, és fiaiért, testvéreiért, kenyérkeresői nagy tömegeiért aggódva bár, az ő karjaik, fegyvereik és halált megvető lelkesedésük által védelmezve, egyébként nyugodtan véggezheti dolgait.

A kormány az új hadi kölcsön-járadékpapírok kibocsájtásával a szó szoros értelmében alkalmat nyújt arra, hogy az a lelkesedés, amely az ellenségek tömeggyilkoló eszközei tűzébe kísérte és a dicsőséges haditettek végtelen sorozatára képesítette az emberanyagot, szinpompás megnyilatkozást találhasson azok körében, akik a dicsőséges tetteknek egyénileg, személy szerint részesei nem lehetnek, de gyümölcsei megérését elősegíteni és a maguk részére is biztosítani tudják anyagi erőikkel.

A hadi kölcsön nem új áldozatok elé állítja a közönséget. Nem arról van szó, hogy, mint a Német birodalom népei a folyó év első felében megcselekedték, önkéntes, vagy kötelező vagyoni adóval segítsék a nemzetük hadi készségét kiépíteni. A föladat csak az, hogy, mint a német birodalom testvérnépei már a háboru folyamán egy ötödfél-milliárdos, a remélnél jóval nagyobb hadi kölcsön rendelkezésre bocsátásával tették, beszédes bizonyosságot tegyenek arról a bizalomról, amellyel a nemzeti küzdelmet kísérik és dicsőséges eredményeiben reménykednek. A bizalom és a reménység a nemzeti ügy diadalában most éltető erő, acél páncél, amelyről srappellek és gránátok, robbantó lövegek, a legnehezebb hajóágyuk ellenállhatatlan magvai lepattannak, amelyben kárt nem tesz rejtett akna, sem a legkörmönfontabb hadi taktika. A bizalom és a remény ma a legerősebb hadi felszerelés. Tápláló forrása a lelkesedésnek. Bizonyossága az együttérzésnek. Országvilág, igazán egy világ előtt kell tanusítanunk, hogy meg tudunk állani a magunk lábán, hogy nemcsak a szívé, a karunk, a lelkesedésünk, a honszerelmünk, a diadalokban való hitünk erős és megingathatlan, hanem pénzünk és gazdasági tehetőségünk is van, tehát fenntartani, fejleszteni és gazdasági erőtenyezőkkel táplálni és kiépíteni is tudjuk nemzetünket és hazánkat.

A hadi kölcsön járadékainak jegyzése a háboru kockázatainak hírére a forgalomból kivont és tartalékba helyezett pénzek egy részének gyümölcsöző foglalkoztatására nyit alkalmat akkor, amikor a hazafias együttérzés próbatétele kíván lenni. Ez nagy előnye és semmiképpen sem hátránya. A pénz természetrajzával való bölcs számvetést jelenti. De, ha ez a vonása hiányoznék is, a nemzeti érdekek, a nemzeti becsület, a hazafias áldozatkészség hívó és ösztökélő szava előtt a mozgósítható tőkéknek akkor sem volna szabad a láda fenekén meghuzódniok. A tartalékpénzeknek és értékeknek ma nincs sem szebb, sem nemezebb hivatásuk, sem becsületesebb, sem tisztelretméltóbb módjuk a gyümölcsoztetésre, mint a haza szolgálatába állítani.

Hitközségeink és felekezeti testületeink, szegények és gazdagok, anyagi erővel bővebben ellátott és még a kis forgó tőkájukre ráutalt hitfeleink is nyuljanak be most pénzszekrényeikbe, vagy a ládájuk fiába és vegyék elő belőle mindazt a pénzt, vagy értékpapírt, ami nélkülözhető. Sőt még ennél is valamivel többet. Inkább nélkülözzenek a kasszák és a ládák tartalma, mint a nemzet. Annak a pénznek, ami bármely formában mozgósítható, most más hiyatása, más feladata van, mint a pihenés vagy a csöndes gyümölcsözés. Fiaink, kenyérkeresőink, a nemzet virága és gyümölcse politikai ideálokért, gazdasági javakért küzd a harcok mezőin, rajtuk, őket kell segitenünk diadalmas utjukon a cél, a dicsőséges eredmények felé. Ehhez kell a pénz, a kibocsátás alatt álló hadi kölcsön-járadékkötvények ellenértéke.

Azok, akikhez szólunk, akkor is megtalálták a szivüket és páncélos szekrényeiket vagy a minden vagyonukat befogadó kis erszényeiket, amikor valóban áldozni kellett. Főlemelő példáknak hétről-hétre krónikásai vagyunk. Hogyne mozdulna meg tehát honfiúi érzésük és a nemes cselekedetekre mindig kész jobbjuk most, amikor csak kölcsönt adnak! Kölcsönt a legjobb, a legnemesebb, a leghálásabb adósnak: a nemzetnek.

A nemzet, ime, még csak ingyen sem kéri a kölcsönt. Üzletet kínál. Jó üzletet, a normálisnál jobb járadék-kamattal. Kínálja, tehát tőle el lehet fogadni. Tudja, mit csinál. Most is fiainak kíván használni, egyformán, válogatás nélkül. Egyformán, válogatás nélkül kell erre mindenkinek reagálnia. Nem a felekezeti érdek, de a nemzeti érzület lobo-gása lássa el mozgató erővel. Ebben egyek vagyunk, egyek lehetünk, aminthogy egyek voltunk mindig, valahányszor alkalma adódott. Ha békében törekvéseink, háboruban a vérünk egybefoly a nemzetével, úgy anyagi erőinket is abba a folyamba kell vezetnünk és ömlesztelnünk, amely a dicsőség utja felé viszi közös sorsunkat.

Kockázat nincs. Csak az volna veszedelmes játék, ha a nemzeti ügyet, a nagy erőfeszítések közepette nem segitené mindenki úgy, ahogy tudja s ahogy módja adatik. Az állam léte és lét-szükséglete a legtökéletesebb garancia minden érte történő befektetésért. Habozásra sem ok, sem idő nincsen. A cselekvések órája előtt állunk. Mindenki tegye meg a kötelességét. A haza szólit tettekre.

Uj sorozás ez. Nagy és kis tőkét szólitanak harcba, nem egymás ellen, hanem egymásért. Felekezetünk körében indítsák meg a toborzást, a hitközségek és Chevrák vezetői. Ne csak testületeik révén járjanak elől példával, hanem egyéni-leg is huzditsák követésre a kicsinyeket és a nagyokat, mert nemcsak a kölcsönpénzekből kellene nagy mennyiségek, hanem az embertömegekből is,

akik lelkes bizalmukkal és a terhekben való osztozkodási készség tanusításával bizonyítják, hogy dicsőségek szerzésére alkalmas, érett és egységes nagy nemzet vagyunk.

Komáromi Sándor.

Már a felhívás kibocsájtásának napján a következő jegyzésekről adhatunk számot:

<i>Pesti Izraelita Hitközség</i>	250.000 korona
<i>Pesti Chevra Kadisa</i>	500.000 „
<i>Winterberg Gyula udv. tan., a Chevra Kadisa elnöke</i>	300.000 „
<i>Budai Chevra Kadisa</i>	50.000 „

Ezenkívül kisebb összegeket jegyeztek az első napon: Győri izr. nőegylet 12,000 koronát, Kalocsai Chevra Kadisa 10,000 koronát, Budapesti X. ker. izr. nőegylet 2000 koronát.

Meg vagyunk győződve, hogy ez a páratlan áldozatkészség monumentális bevezetője lesz annak a fejezetnek, mely a magyar zsidóság napjainkban tanusított önfeláldozó hazaszeretetéről fog szólani a történelemben.

Glosszák a hétről.

•••

□ Mindegy az, kérem, hogy hol az orosz és mit csinál, mindegy az, hogy hadseregünk vérzik és verekszik: mi itthon csak tovább vicsorgatjuk a fogunkat egymásra. Minden alkalom jó arra, hogy egymásnak szemetet söpörjünk a fejére. Itt voltak az oroszok Máramarosban? Nézzük csak, mit lehetne mondani a zsidókról ez alkalommal, hiszen mondani csak kell róluk valamit, mert Máramarosszigeten sok a zsidó. Azt nem mondhatjuk róluk, hogy cimboráltak az oroszokkal, miután biztos, hogy nem cimboráltak velük; azt sem lehet mondani, hogy egy aljas zsidó vitte ki a város kulcsát az oroszok elé; aki kivitte, mert muszáj volt kivinnie, ha nem akarta a várost rommá lövetni, derék és kötelességtudó keresztény ur volt. De azt el lehet mondani a zsidókról, hogy az orosz bevonulást megelőző városi tanácsülésen „a cár seregeit“ megéljeneztek. Ezt meg is próbálta elmondani a „Tiszántul“ című vidéki lap. A zsidók meg sem cáfolták ezt az ökörséget.

De Dobay Sándor, ugyanaz az ember, aki a szomorú napokban is olyan nagyszerűen tudta és teljesítette kötelességét, siet nyilatkozni e szennyes vád dolgában és ezt mondja:

— Midőn a város tiszti főügyésze, Gavallér Lajos, a jeles szónok, aki ezen az értekezleten még jelen volt, ezt az indítványt az ő nagyszabású ékesszólásával támogatta, (azt az indítványt, amit Dobay tett, amely szerint: „nyilatkoztassuk ki, hogy az oroszok ellen fegyvert nem emelünk, de viszont kérjük, hogy városunk épségét, lakosságunk életét és vagyonát kíméljék meg“) sőt azt is elmondta, miként képzei helyesnek az elmondandó beszédet, erre általános volt az éljenzés, amely szólott a népszerű szónoknak és annak a reménynek, hogy ily fényes beszéd az ellenségre is hatással lesz. Ezt éljenezte a jelenvolt zsidó

lakosság is — a többi felekezetükkel együtt — és így, ámbár szándékomban sincs a hirtetés autenti-
kusságában kételkedni, azt kell hinnem, hogy abban
tévedett, miszerint az éljenzés a cár seregeinek di-
csőítésére hangzott volna. Ezt annyival kevésbé le-
het izraelita lakosságunkról föltennem, mert hisz ők
igen jól ismerhették az orosz seregek antiszemita érzü-
letét s így őket különösen éljenezni éppen nem volt
okuk, *amit a bekövetkezett események rájuk nézve
keservesen igazoltak is.* Ennyit az igazság érdekében.”

Ó, kedves tanácsos ur, Magyarország egyik leg-
derekabb embere! Csak ennyit az igazság érdeké-
ben! Nem. Az igazság érdekében jobb volna, ha né-
mely emberek egyáltalában nem jönnének világra.
Például kis vidéki antiszemita lapok szerkesztői fő-
lőslegesen születnek. Mert ha a legtöbb hasznosat
teszik, akkor sem okoznak annyi hasznót, amennyi
kárt egy-egy szájkinyitással eszközölnek. Az igaz-
ság érdekében? Ha valóban dolgozni akarnánk eb-
ben az irányban, akkor ezt az éljenzési históriát nem
lett volna szabad megírni még abban az esetben sem,
ha *valóban* megtörtént volna. De meg sem történt! És
mégis megírták!

*

A sors furcsaságai. Van Oroszországban egy
Golubev nevű diák; huszonhat éves szimpla diák ez
a Golubev, de mint a kettős sas orosz egye-
sület vezetője, a legvadabb pogromrendező. Nem-
csak pogromot, egyebet is rendez, például Fe-
nenkó, a volt kievi vizsgálóbíró kijelentette, hogy
e Golubev nélkül a Bejlis-pör egyáltalán nem lett
volna a világon.

Ez a Golubev katona lett. S Galiciában a követ-
kező történt:

Egy előretolt őrzőalkalmával egy zsidóhitű
orosz katona észrevette, hogy két osztrák katona
egy orosz foglyot vezet. A zsidó orosz megszabadi-
totta a foglyot. A főőrs vezetője szépen megköszönte
a zsidó katonának ezt a cselekedetét. S a kiszabadi-
tott fogoly: Golubev volt, a pogromrendező.

Vajon folytatja-e munkáját a zsidók ellen, most,
miután szabadságát egy zsidónak köszönheti?

**Minden magyar zsidó tekintse
szent kötelességének a hadiköl-
csönre való jegyzést!**

Előfizetési felhívás!

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek
előfizetése **1914. évi november hó 15-én
lejár**, tisztelettel felkérjük, sziveskednének elő-
fizetésüket megújítani, különben a lapot, sajnála-
tunkra, részükre beszüntetni leszünk kénytelenek.

A kiadóhivatal.

A háboru körül.

•••

Raáb Izsó.

Krónikát írunk most Raáb Izsóról, aki hetekig masirozott
térdig érő hóban és lefagyott lábakkal fekszik a fővárosi
honvédehelyőrségi kórházban. Messzi északról került ide, el-
ment oda, mint kadetörmester, visszajött mint zászlós és ut-
ban van a hadnagyi kinevezése, meg a kitüntetés is. Amikor
hirt kaptam arról, hogy itt van Pesten, elmentem hozzá, ki
a Gyáli-út végére, hogy megnézzem és megkérdézzem tőle,
miképpen emelkedett a többiek fölé. A hire megelőzte. Sebe-
sült katonák a kórházakban mesélték már: a Raáb Izsó ro-
hamra vezényelte a szakaszát és elfogott egy orosz csapatot,
azután meg hogy fölmászott a torony tetejére, ahonnan
gépfegyverrel lövöldöztek a mieinkre, leszedte katonáival a
gépfegyvereket, elfogta a muszka gépfegyverosztagot.

*

A második osztályon, az első emelet egyik kis szobájá-
ban akadtam rá Raáb Izsóra. Ott volt özvegy édesanyja is
nála, aki akkor érkezett meg Jászapátiból. Könyes szemek-
kel simogatta lágyan a fia homlokát, csókolta össze-vissza és
még annak a katonának is, aki a másik ágyban feküdt, nedves
lett a szeme. Amikor elment Raáb Izsó, még csak kadetör-
mester volt, most már zászlós, de rövidesen hadnagy lesz és
utban van már a legfelsőbb királyi kitüntetés is a számára.
Nagy sora van annak, hogy ezt miképpen szolgálta meg. Ké-
rem, mesélje el, rám néz, elmosolyodik, azután beszélni kezd,
jókedvvel, nevetve, mintha semmi baja sem lenne.

„... szeptember nyolcadikán egy nagy erdőn
keresztül indultunk el. Utközben elszórt muszka rüsz-
tungokat, halottakat találtunk. Embereim orosz pat-
rontáskával is felszereltek. Előttünk javában állt a
harc. Délután két órakor mint Brigad-Reserve mi is
belekerültünk a tűzvonalba. Az erdő szélén rajvonalba
fejlődünk. Én a Schwarmlinie közepén haladok.
Előre megyünk, fütyül a golyó mindenfelől. Egy hu-
szonhetes hadnagy orosz foglyokat kísér vissza,
megéljenezzük és megyünk előre. A legnagyobb
tűzben elérjük a legelső rajvonalat, jobbról egy
templom, balról egy magaslaton az ellenség, a leg-
első, aki elesett a cugomból, egy Mayer nevű em-
ber, fejét találja a golyó, a második Dus tanító. Mi
meg rohanunk előre. Az első vonalban, a legnagyobb
tűzben cigarettára gyújtunk. Kiosztom a legények
között a feketekávémat. Egy Burger nevű tanító
viccet kezd mesélni az árokban, közben azt mondja:
„no most lövök, aztán folytatom“. Lő, de nem foly-
tatja a viccet. Elhallgat, meghalt. Mellettem Blau
iszik a kávémból, vissza akarja adni a kulacsot, de
elejti, golyót kap a mellébe. Kétszer felsőhajt, vége.
Elszedjük a patrónját. Rettenetes tűzben voltunk.
Előre megyünk, azután vissza a fedezékbe. Stock-
mann Zugsführer leveszi sapkáját, letérdel, „Kadét
ur — mondja — zum Gebet.“ Jobbról, balról, előt-
tünk ellenség. Mindenhonnan golyózápor jön. Azt
hittük, egyikünk sem megy innen élve tovább. Tű-
zelünk fekvé, térdelve, állva. Végre Sturmot ve-
zényelek. Mint a hősök rohannak előre a fiuk. Neki
az orosz lövészároknak. A bajonett a puskára volt
tűzve, de közbe megállottunk löni. Az volt az életem
legszebb pillanata, amikor odaértünk az oroszokhoz.
Fehér kendőket tűztek a szuronyukra, feltartották
a kezüket, eldobáltak minden fegyvert. Az egyik
átfogta a térdemet és sirva mondta:

— Én is német vagyok, engem kényszerítettek,
hogy testvéreim ellen küzdjek . . .

Visszaküldöm a foglyokat, azután berohanok a faluba. A toronyban dolgozott egy muszka gépfegyver. Föl a toronyba érte. Két gépfegyvert, az egész legénységet elfogtuk. Hogy mennyien voltak? Ne haragudj pajtás, de igazán nem volt időm, hogy megszámláljam őket.

Egy kis mélyedésben szegény kapitányunkra, Wettstein Andorra találok. Szegény utolsó perceit éli. Előző este még közös szegedi ismerőseinkről beszélgettem vele, Weiner Miksáról, Backékról, Szarvadyékról, Malináékról. Most pedig . . . levelettem a legényekkel a sapkájukat és elmondatok egy Miatyánkot. Rettenetes ágyutüzben rendezem az embereimet. Győzelmes harcunk után visszamegyünk a faluba.

Amikor elbucsuzok tőle, átad egy tépett, viaszos vászonnal borított kockás papirosból kötött noteszt. Ez a naplója. ~~Megtudom belőle: az engesztelés napján léptettek elő zászlóssá a harctéren. Most fel van terjesztve királyi kitüntetésre, rövidesen elő is léptetik. Az őrnagya mondta neki, amikor szerényen azt mondotta, hogy nem folyamodik kitüntetésért:~~

— Wenn Du es nicht verdienst, dann verdient es niemand.

József főherceg is megdicsérte egyszer a front előtt. Lapozgatok a gyűrött noteszben és olvasom a ceruzával odavetett kusza sorokat.

Szeptember 20.

(vasárnap este) összehoztam tiz embert, egy zsidó korcsmárosnál imádkoztunk. Ma este van ujesztendőnk. Ki tudja mit csinálnak otthon? Tegnap kaptam csak először levelet.

Szeptember 21.

Mars. Átmegyünk több kisebb helységen, ahol hitsorsosaim templómba készülnek. Mi is imádkoztunk.

Szeptember 29.

Ünnepelni akarunk, de nem lehet. Estefelé összejövünk a korcsmában, három tiszt és husz baka. Én előimádkozom. Elénekeljük a Kol-nidret is.

Szeptember 30.

Jomkipur. Böjtölve masirozunk Mislyctől Cirokabélára. Utközben kezünkben imakönyvvel imádkozunk. Székely katonákkal találkozom, szekéren municiót szállítanak. A zsidó katonák nem ülnek a szekérre. Egy káplár a szekér mögött talicskával imádkozik. Amikor utólér, megkérdezi tőlem:

— Kadet ur, muszefra beérünk a faluba?

Beértünk. A korcsmában istentiszteletet tartok. Eközben neveznek ki zászlósnak. Este heten alszunk a kis szobában, fényes, fenséges szállás. Ünnepi vacsorát eszünk . . ."

Galambos káplár kitüntetése.

Galambos Aladár huszárkáplárt a 15. huszárezredben, ki egy ütközethen könnyebben megsebesült, vitézségeért a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. Az érem átadása meghatóan szép külsőségek közt játszódott le, melyről Galambos így referált szüleinek, kik sebesüléséről, kitüntetéséről mit sem tudtak:

„ . . . Nagy ünnepség készül. Vitézségi érem átadásáról van szó. A ragyogó napban feláll a huszárdivízió. Harsogó hapták! és mindenki elfoglalja helyét. Megjön a divizionárus és fogadja a jelentéseket. Ezer színfolt látszik a tiszta levegőben; a sok vörös ördög világos és sötét mentékkal ott parádézik a nagyur előtt. Egyszerre mélységes csendben egy vöröskeresztes kocsi tör utat magának és megáll a térség szélén. A kocsi belsejéből egy kis huszárkáplárt szednek elő és támasztanak neki a faderéknak. Mosolyogva fogadják a sebesült jövevényt, kinek a jobb lábafeje van hatalmasan bepólyázva.

A kommandáns egyszerre beszélni kezd. Beszél a nagy

célról, a kötelességről, kötelesség körül teljesített szolgálat súlyos nehézségeiről, arról, hogy mindannyiunknak egyformán kell szenvedni és a szent ügynek szolgálni. Örömteli szívvvel konstatálhatom, — mondja, — hogy közülünk is akadtak kiválasztottak, kiket Öfelsége és a hadvezetőség kiváló kitüntetésre méltatott. Mondhatom, nehéz munka volt a vitézek közt választani. Mindannyian megérdemelnék a kitüntetést. Egyelőre csak két katona lesz feldekorálva, de ez a kettő azután meg is érdemli azt, amugy Isten igazában. Az egyik a mindannyiunk által mélyen tisztelt ulánus-zászlós ur Kwizda, a másik az a kis, fekete, sebesült huszárkáplár, ott a fa tövében. Azután a divizionárus gratulál a zászlósnak s mellére tüzi az érdemjellet. Majd a káplárhoz fordul s a büszke nagy ur leszáll a lováról, kétoldalt arcon csókolja, megöleli s büszkén tüzi a mellére a nagy ezüst vitézségi medaillont. És így szól:

„Boldogságtól túlaradva adok hálát néked Seregek és mindnyájunk Ura, hogy ezt a fiut, ki életemet megmentette, ezt a fiut, ki 36 ütközethen vett részt, ezt a fiut, ki bátran, fürgén és jókedvűen, lankadatlan szorgalommal, erélylyel és kitartással küzdött, kit követendő példaképpen állítok ime elétek, kitüntethetem. Könnyü sérülése, sajnos, megakadályozza a jó fiut, hogy lóra üljön, de remélem, 5—6 nap múlva ismét a helyén lesz. Emeljük meg fővegeinket s kiáltunk háromszoros Hurrá-t e két hősnek, kiket az Isten soká éltesse!”

Ezer torok kiáltása reszketteti meg a levegőt. A sok fényes tiszt mind kezét fog a két kitüntetettel, majd az egész lovasság hódolata kifejezéseül trombita-harsogással eldefilroz előttük . . .

Azután elvonul az ezred. Vöröskeresztes ápolók zavarják meg merengésében a kis káplárt, — ki nem más, mint én, édes apám, édes anyám, a maguk harcba küldött fia. Már most csak egy lépés választ el az aranyéremtől, mit, ha az Isten segít, igyekezni fogok kiérdemelni. Sebem napról-napra jobban lesz, s már járkálni is tudok egy keveset. Édeseim, legyenek tehát egészen nyugodtak, győzni fogunk, mert győznünk kell. . ."

Galambos káplár a civiléletben budapesti kereskedő, fia Gans Ármin nagykereskedőnek, és sógora Horovitz József dr. szombathelyi főrabbinak.

Arany érdemrend.

Bleyer Ödön fővárosi gépészmérnök és vállalkozó, ki a 34-ik tábori tüzérezredben hadnagy, az északi harctéren kitünt vitézségével és bátorságával. Rövid időközben négy hőstettet vitt véghez: egymaga fogott el több kozákot, megmentette feljebbvalót a biztos haláltól, s veszélyes pozíciókat védett meg. Bleyert hőstetteiért a csatamezőn főhadnagygyá nevezték ki és most az arany érdemrendet kapta a hadi ékítmenynyel.

Szakaszvezetőből hadnagy.

Beregi Albert Béla losonci kereskedő a háboru elején, mint tartalékos szakaszvezető vonult be a 16-ik gyalogezredhez. A grodeki csatában páratlan hősiességgel küzdött; mint-hogy századában a tiszték elestek, ő vette át a vezényletet és vezette győzelmes rohamra katonáit. Vitézségeért a csatamezőn őrmesterré nevezték ki. Beregi Albert az északi hadjárat további csatáiban is résztvett s egy legutóbbi ütközethen újból halálmegvetéssel küzdött emberei élén, közben három golyótól és egy srappellától megsebesült. A sebesült hőst a besztercebányai kórházban, hol ápolják, érte a hír, hogy hadnagygyá nevezték ki. A páratlan karriért befutott hadnagy a nyiregyházi Goldstein-családból származik.

Zsidó hitű orvosok kitüntetése.

A király ő felsége a harcmezőn, a sebesültek ellátása körül kifejtett kiváló szolgálataik elismeréseül: soron kívül kinevezte törzsorvossá dr. Hochmann Emil ezredorvost, bal-

káni haderőnk egyik egészségügyi referensét; 3-ik osztályú vaskorona-renddel tüntette ki dr. Arnstein Gottlieb főtörzsorvost, a 15. hadtest egészségügyi főorvosát, ki az ellenség előtt tanusított nagy vitézséget; a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta a hadi érdemkeresztrel dr. Koralek Henriknek, a 92. gyalogezred törzsorvosának, bátor és vitéz magatartása jutalmául, továbbá ugyanazt a kitüntetést juttatta dr. Kemény Gyulának, a 37. gyalogezred ezredorvosának és dr. Grosz Miksa II. osztályú főtörzsorvosnak.

Weisz Izidor tizedes.

Weisz Izidor, a lugosi 8. honvédgyalogezred tizedese, az északi harctéren hősi halált halt. A vitéz katonának gyönyörű emléket állít a levél, melyben sógorát, Fürth Jenő lugosi hírlapírót Vásárhelyi Géza honvédszázados Weisz haláláról értesítette. A levél így szól:

„Kedves Fürth ur! Fájdalmasan tudatom, hogy sógora, Weisz Izidor tizedes, kit minden tekintetben kitűnő harci tevékenységeért újabb előléptetésre és kitüntetésre hoztam javaslatba, a Magiera hősi bevételenél hősi halált halt. A halál őt éppen akkor érte, midőn előljáró szakasparancsnokának megsebesülésekor segílyt nyújtani akart. Emléke, mely összes előljárói előtt tiszteltetett, örökké élni fog. Fogadja részvétem kifejezését. Tisztelettel Vásárhelyi Géza százados.”

A csatatéren.

Nagyváradon a napokban hunyt el özv. Weisz Mayerné szül. Csengeri Jozefin 101 éves korában. Halála alkalmából megállapították, hogy tizenhat unokája küzd a csatatéren. Férje, akivel 62 évig élt boldog családi életet, részt vett a szabadságharcban, s a matróna, aki élete utolsó órájáig megőrizte gondolatai üdeségét, a nagyapa hősiességével buzdította az unokákat, hogy csak menjenek harcolni a hazáért. Mikor már mind a tizenhatan zászló alatt állottak, megszokott öblös karosszékében csak akkor mondott forró imát a hadbászallottakért. — Silmen Herman nyug. tanító, aki Csetényen most mint előimádkozó működik és a karcagi rabbi egy nevezetes munkájának is magyar és német fordítója, közli velünk, hogy hat fia közül öt ment hadi szolgálatba. Kettő közülök már megsebesült, háromról pedig hírt nem hallott. Hatodik fia még csak 19 éves, s ha a 19 éveseket szólítják csatátérre, bizonyosan ez is beválik. — Wertheimstein Henrik, belényesi főszolgabíró, a londoni Rothschild Charles báró sógora, a harctéren oly bravúrosan tesz eleget kötelességének, hogy ő felése legfelsőbb elismerésével tüntette ki. Biharmegye tisztviselőkara ebből az alkalomból táviratilag üdvözölte.

Kitüntetések.

A 68-ik szolnoki gyalogezredben, mely északon küzd, újabb hat katonát tüntettek ki. Közülök ketten, kik az elsőosztályú ezüst érdemrendet kapták páratlan vitézségükért: zsidók. Az egyik Adler József, Adler fogyasztási adókezelő fia, a másik Grünwald szakaszvezető.

Frey Adolf postaellenőr, kinek, mint megirtuk, a király a koronás arany érdemkeresztet adományozta a vitézségi érem szalagján: Gorozdán (Bosznia) vitte véghez bámulatos hőstettét. Mint hivatalvezető végezte nehéz és fontossá vált munkáját, mikor egyszerre csak lövöldözni kezdték a postát. Nem menekült el, hanem hivataltársával együtt ketten végezték a munkát, továbbították a jelentéseket, táviratokat s a lölyosóról lövöldöztek ki az ellenségre. Végre kilenc nap mulva mégis menekülniök kellett. Az ellenség a faluba ért. Gyalog indultak neki — miután leadták az utolsó táviratot is — s mikor Tabukáról visszanéztek, már Gorozda lángokban állott.

Sarajevón a főpostán tartózkodott, mig ismét visszame-

hetett falujába, melyet már megtisztítottak csapataink az ellenségtől. A postaépületet romokban találta. Egy ellenséges srapel a tetőt átütve, éppen ágyába esett. Ismét hozzálátott a berendezkedéshez s másnap már megint teljesítette kötelességét úgy, mint azelőtt.

Fuhrmann Dávid (2. Landwehrezred), ki arany vitézségi éremet kapott, egy gépfegyvert zsákmányolt a legnagyobb ellenséges tüzben. — Dr. Heim Henrik bécsi szemorvos, ki soproni születésű: a 24. ezred csapatorvosa. Sebesült kapitányát Lublinnál kimentette a tűzvonalból; közben megsebesült. Hőstettéért koronás arany érdemkeresztet kapott. Ugyane kitüntetésben részesült Leibl Jakab élelmezési tiszt.

Ezüst vitézségi éremet kaptak újabb: Lang Izidor (41. gy. e.), Rosner József (22. ldw. ezred), Kohn Alfréd kadet (4. gy. e.), Roth Sámuel (30. gy. e.), Lemberger Mózes tisztiszolga (20. gy. e.), Steinberger Sándor (86. gy. e.), Boruch Simon (80. gy. e.), Guttmann Éliás (31. ldw. e.), Schwarcz Rudolf (21. ldw. e.), Baran Éliás (41. gy. e.), ki szakaszát veszélyes pillanatban rohamra vezette s az ütközet sorát eldöntötte, Hermann Jakab (31. gy. e.), ki ezredesét és adjutánsát testével fedezte az ellenséges tüzben, végül Hirschsohn Jakab medikus (41. gy. e.), ki számos sebesültet mentett meg a tüzből.

Legfelsőbb dicséretet kaptak újabb: Gallus Ervin dr. hadnagy (67. gy. e.), dr. Tramer Rudolf (9 trén), aki főhadnagy is lett, Hirschfeld Miksa hadnagy (67. gy. e.), Deutsch Oszkár (2. gy. e.), Grünberger Rudolf (30. gy. e.)

A német hadseregben e héten több, mint száz zsidó hitű katona kapott vaskeresztet, köztük van Brom Sámuel, a 136. német gyalogezred altisztje is, ki jelenleg a frankfurti rabbi-iskola végzett növendéke, s vitézségeért kapta e kitüntetést. A kitüntettek közt 20 ezredorvos és törzsorvos van.

A vöröskereszt diszjelvényei.

Ferenc Salvator kir. herceg, a Vöröskereszt-egyesületek gondnokhelyettese, a király által reáruházott hatáskörben Herzog Mór Lipót bárót és Palotay Ödönt a vöröskereszt II. oszt. diszjelvényével tüntette ki.

Elesett hősök.

Fischer Ferenc, a 60-ik gy. e. tart. főhadnagya, kit páratlan vitézségeért kitüntettek és a csatamezőn hadnagyból főhadnagygyá lépett elő, az északi harctéren október 20-ikán hősi halált halt. Fischer József ismert budapesti tejnagykereskedő fiát vesztette a 30 éves korában elhunyt hősből.

Dr. Jeremiás Bernát, a 12. honvéd gyalogezred zászlósa, augusztus 28-ikán a korcovi csatában, északon hősi halált halt. A temetést az ottani zsidó hitközség végezte; az ezred tisztikara megleghangu részvétellel intézett a családhoz. Az elesett hős fia Jeremiás Sámuel patóházai tekintélyes földbirtokosnak, kinek még három fia és egy veje küzd a harctéren. Előkelő, nagy rokonság gyászolja.

Balassagyarmaton e héten két hőst temettek a zsidó temetőbe, kiknek hamvait a szülők hazahozatták. Schwarcz Márton az egyik, a 38-ik gyalogezred tartalékos hadnagya, ki Szerbiában esett el, Fröhlich Pál a másik, ki önkéntes volt s az északi harctéren halt hősi halált. Weisz Náthán dr. rabbi bucsuztatta őket szivrehatóan.

Weinberger Gyula, a lugosi nyolcadik honvédezred önkéntes őrmestere az északi harctéren hősi halált halt. Temesvári banktisztviselő volt, a janovi erdőben küzdött halálmegvetéssel, midőn az oroszok golyója leterítette.

Sichermann Mihály Mór Szegeden, a 46-ik gyalogezred tartalékos hadnagya, a boszniai Visegrád melletti harcokban hősi halált halt. A feleségén, Raisz Lidián kívül két kis leánya és előkelő rokonsága gyászolja.

Adományok.

Széphegy Pál, a 19. honvédezred tart. hadnagya. Széphegy Manó bécsi kereskedő fia, a boszniai harcokban hősi halált halt, 24 éves korában. Az elesett hős egyetlen testvére szintén katona. Szerkesztőnk rokonát gyászolja benne.

Dr. Weisz Sámuel, fiatal nyiregyházi ügyvéd, tartalékos kadét, a 72. gyalogezredben, hősi küzdelemben elesett a déli harctéren.

Fenyő József, a cs. és kir. 38-ik gyalogezred hadnagya, a Magyar Építő r. t. tisztviselője, e hó 4-én Szerbiában, Tabanovics községben, egy éjjeli ütközetben, amidőn századját rohamra vitte, ellenséges golyótól találva, 29 éves korában hősi halált halt. Utolsó kívánsága az volt, hogy magyar földön szülei és rokonai közelében pihenhessen. Szerető bajtársai a megboldogult tetemét Rumára küldték át és ott a katolikus temető csarnokában nyert ideiglenes hajlékot, míg a család kiküldöttje megérkezett. Ott a katolikus temetőben, Isten szabad ege alatt, a távolabbról hallatszó ágyudőrej közepette tartotta Richtman Ferenc, a rumai zsidó hitközség főkantora fölötté megható bucsuztatót. A hamvakat azóta hazahozták. A temetés e hó 10-én volt Budapesten. A gyászoló család és sok barátan kívül megjelent a végtisztességen az ezred tiszti küldöttsége, a vállalat teljes tisztikara, Tolnay Lajos v. b. t. t. elnökgazgató, Popper István alelnök és Muzika Gusztáv igazgató vezetésével. Weisz Mór dr. rabbi bucsuztatta a hőst, kiből Fleischner Lipót nyug. tanító, ki 40 évig működött közseretettől környezve Besztercebányán és ugyanott 17 évig a hitközség jegyzője volt, fiát és gyámolítóját vészítette el.

Hősi halál.

Kellner Jenő, a 17. népfelkelő gyalogezred hadnagya, a déli harctéren elesett. — Leitersdorfer Miksa zászlós, a 38. gyalogezredben ugyancsak a déli harctéren küzdve esett áldozatul ellenséges golyónak. — Horn Emil zászlós, a 3. huszárezredben súlyos betegséget szerzett a harctéren és a fővárosban elhunyt e héten. Horn Jakab földirtokos fiát vesztette benne. — Fröhlich Pál, a 67. gyalogezred egyéves önkéntese az északi harctéren, Vértés Rezső a 6. gyalogezred tartalékos hadnagya a déli harctéren hősi halált halt. Mindkettő fővárosi hivatalnokok voltak. — Földes Ottó a 60. gyalogezrednek önkéntes káplárja, 21 éves korában a San-folyó melletti ütközetben elesett. Földes József egyetlen fiát, dr. Mohr Béla sógorát vesztette a hősből. — Vágó Ödön, a 7. honvédgyalogezred tartalékos hadnagya, a Strasser és König cég hivatalnoka, 28 éves korában az északi harctéren hősi halált halt. — Dr. Barth Henrik, a német 1. pionirezred orvosa, ki hivatását valódi önfeláldozással teljesítette, s a vaskereszt lovagja is volt: a francia harctéren elesett. Az általánosan szeretett orvos haláláról — ami nem mindennapi esemény — az ezred gyászjelentést adott ki.

Példák.

A lipótvárosi kaszinó a pesti zsidó hitközség kórházának telkén 50 ágyhoz való hadi kórházat létesített. Erre a célra külön pavillont emeltek, amely a háboru után a kórház tulajdonába megy át. A lipótvárosi kaszinó a sebesülteket egyelőre a pesti hitközség kórházának más helyiségeiben ápoltatja. Az új kórházat Benedikt Henrik dr. igazgató és Alapy Henrik dr. egyetemi tanárok vezetik. — A celldömölki hitközség a tulajdonát képező két tóraékszerkészlet közül az egyiket hazafias lelkesedéssel felajánlotta az Augusztus segély-alapnak. — A debreceni izr. nőegyesület varrodát és szabóműhelyt nyitott, ahol az egyesületi tagoknak és leányaiknak felügyelete és közreműködése mellett a hadbavonultak női családtagjai munkához és tisztességes keresethez juthatnak. Az elkészített új és kiigazított ruha- és fehérneműket részint a hadbavonultaknak küldik, részint itthon maradt családtagjaik közt osztják szét.

A főváros központi mintakonyhájának létesítésére, mely eddig a legnagyobb adományt, 25000 koronát, csepeli Weisz Manfrédtól kapta, a múlt héten Fellner Henrik 2000 kor., Schiffer Miksa 1000 kor., a Modern és Breitner cég 1000 kor., Kondor Márton 1000 kor., Strasser Imre 500 kor., Tolnai Simon 500 kor., Strasser Alfréd 500 kor., Wolfner József 500 kor., Leitner Adolf dr. 500 koronát adományoztak. — A budapesti építőmesterek, kőművesmesterek és építési vállalkozók szövetsége és a magyar építőmesterek egyesülete 50 sebesült katona részére hadikórházat létesítenek. Ennek költségeire Biró Gyula, Bloch és Holtscher Grünwald testvérek és Schiffer, Kondor és Feledi, Mann József és fia, Neuschloss Ödön és Marcell, Pollacsek és Epstein, Wellisch Sándor és Gyula egyenkint 1000 koronát, számosan mások pedig 500 koronát, vagy kevesebbet adományoztak, vagy ingyen végzik a szükséges munkákat és szolgáltatják a hozzávaló nyersanyagokat is. — A Morvaországban elhelyezett galíciai menekülők segítésére Guttman Miksa lovag 10,000 koronát, Gomperz Fülöp lovag tart. képviselő 10,000 koronát, Springer Gusztáv báró 5000 koronát, parneggi Pollák Lipót 5000 koronát és Mandl Mátyás 5000 koronát adományoztak. — A főváros polgármestre azokat a fővárosi jótékonyági egyesületeket, amelyek a háboru tartamára is gyűjtési engedélyt kaptak, megvizsgáltatta, s megállapította, hogy mennyit gyűjtöttek s mily célra mennyit fordítottak. E vizsgálatok során állapították meg, hogy az Ahavasz Reim Felebaráti Szeretet egyesület okt. 22-ig 625 K 13 fillért gyűjtött és 476 beteget és sebesültet látott el rituális étellel; 2. a Bikur cholim Beteglátogató és Segítő egyesület okt. 21-ig készpénzben gyűjtött 906 K 98 fillért, ellátott 208 beteget és sebesültet a fővárosi kórházakban és a katonai kórházakban rituális étellel; 3. Budapesti koma-egyesület okt. 22-ig gyűjtött készpénzben 119 K 75 fillért, segélyezett 21 szegényt; 4. pesti orth. chevra kadisa okt. 22-ig gyűjtött készpénzben 404 K 67 fillért, 82 szegény segélyezésére 372 koronát fordított; 5. Fővárosi gyermekkert-egyesület gyűjtött okt. 21-ig 8082 kor. 87 fillért, kiadott az intézetben berendezett kórházra 2332 kor. 32 fill. — A katonák karácsonyára Weisz Fülöp 1000 kor., Ormódy Vilmos 1000 kor., Krausz Simon 1000 kor., Madarassy-Beck Marcell dr. 1000 kor., Szécsi Pál 1000 koronát adományoztak. — Az írók segélyezésére Hatvany Lajos báró október havában 1000 koronát és a folyó november hóban 500 koronát adott át a főváros polgármesterének. — A báró Neumann testvérek, akik Aradon maguk is tartanak főn hadikórházat, újabb 1000 koronát adományoztak az ottani Vöröskereszt fiókegyesületnek. — A Budapest X. ker. izr. nőegyesület az ottani közjótékonyági egyesületnek 500 koronát, s a Vöröskereszt-egyesületnek 200 koronát adományozott.

A csáktornyai zsidóság munkája.

Wollák Paula, a csáktornyai izr. nőegyesület elnöknője, az ottani tartalék-kórház megtekintése után, felhívta az egyesület tagjait, hogy a sebesült katonák részére sürgősen szükséges vánkosokat és fehérneműt minél előbb hordják össze. 3 napon belül 284 darab fejbánszövet, takarót és fehérneműt szolgáltatott be első segítségül. A háboru kitörése után nyomban 200 koronát fordítottak az egyesület pénztárából a hadbavonultak szegény családtagjainak segítésére. A kórházban a város legjobb zsidó családjaiból való asszonyok és leányok nagyszámban mint önkéntes kiképzett ápolónők kiválóan működnek. A nőegyesület számos tagja minden este egybegyűlik a kereskedelmi kaszinó női termében s ott tépést csinál, hósapkákat és egyéb a téli hideg ellen védő ruhameket készít. A zsidó nőegyesület a keresztény nőegyesülettel egyetemben 2700 koronát gyűjtött a hadbavonultak családtagjainak segítésére. Szintén a keresztény nőegyesülettel egyetemben hetenként egyszer megvendégek a sebesülteket.

300—700 sebesültet élmelez így 180 urnő, akik az élelmiszereket, illetőleg ételeket rendelkezésre bocsátják. A háboru kitörése után a zsidó templomban a szegényebb behívottak családtagjainak támogatására gyűjtőperselyeket helyeztek el és minden tóraolvasásnál első sorban szintén erre a célra adakoznak. Ily cimen főképpen a folyó ünnepeken nagyobb összegék gyűltek össze.

Az orosz-lengyel zsidókhöz az ő fogoly testvéreik.

Jomkipur előtt a német fogságba került orosz-lengyel zsidók zsargon nyelven levelet irtak testvéreikhez, amelyet százezer számra terjesztettek. Lehet, hogy nem is ők irták, csak a nevükben íródott. A levél a cárnak zsidáival szemben hangoztatott nagy „szeretetét“ állítja szembe azzal a bánásmóddal, amelyet a német császár a zsidóhitűek irányában követ. A „Jidische Brier in Poilen“ kezdetű naiv hangú, de egyébként világos német tendenciájú írás hü magyar fordításban körülbelül ez:

Lengyelországi zsidó testvérek! Azt mondta a cár nemrég, hogy mi nagy testvérek vagyunk és segítsük őt nagy bajában a külső ellenséggel szemben. Ő csak mondta és mondta ezt mindég és nem csinált semmit! Minket elfogtak a németek. Féltünk, mert az orosz kormány azt mondta, hogy Németországban levágják a lengyelek fejét. S mi történt? Semmi sem történt. Az történt, hogy úgy jártak a kedvünkben, mint a kis gyerekeknek. Ettünk, mint a finom emberek! És mi történt ujév napján? A nagyhatalmu császár szabadon bocsátotta mind a zsidókat. Azt mondta, hogy az oroszok a németeknek meg a zsidóknak is ellenségei. Az orosz kormány ellenségeivel nem hadakozik! Mind a zsidók szabadok! Németországban mindig szabadok a zsidók. Azért olyan nagy hősök ott a zsidók. Ők fel akarják szabadítani a lengyelországi zsidó testvéreket. A zsarnok orosz cár el fog pusztulni és a katonái szétmállanak, mint a sár. A német császár fog jönni és a zsidók, meg a lengyelek szabad emberek lesznek. Ilyen lesz a vég. Most muszáj, hogy dolgozzunk, hogy minden erőnket összeszedjük, ha szabad zsidók akarunk lenni. Mind kell, hogy segítsünk a szent munkában. Muszáj, úgy harcolnunk, mint a Makabeusoknak. Muszáj úgy harcolnunk az oroszok ellen, mint a nagy Saul király harcolt a filiszteusok ellen. Mi imádkozni fogunk a szent ügyért az engesztelés szent ünnepén és a német császárért oda kell adnunk életünket és vérünket. Így tegyenek a zsidók Lengyelországban, ha szabadok akarnak lenni!

Héber feliratu hadigyűrű.

Az Orsz. Izr. Közművelődési Egyesület a honvédelmi miniszterium hadsegélyző hivatalának jóváhagyásával szent mondattal ellátott, fémjelzett ezüstgyűrűket hoz forgalomba. A megkésett értesítés szerint, az elárulásból befolyó tiszta jövedelmet fele részben a hadsegélyző hivatal utján az elesett katonák özvegyeinek és árváinak segélyezésére fordítják, fele részben pedig az OMIKE hadsegítő és jóléti intézményeinek jut. A már forgalomba került ezüstgyűrűk, amelyeknek felirata: „Isten az én Erősségem“ 1914, „A jótét megment“, 2 koronájával jól kelnek és gyakran felülfizetésekkel váltatnak meg. A gyűrűk kaphatók H e v e s i Simon dr. rabbinnál, (Budapest, Westelényi-utca 10.) Vidéki megrendeléseknél (akár egy, akár több darabra szól a rendelés) a gyűrűk portójára 45 fillért kell küldeni. A hazafias cél kívánatossá teszi, hogy az izléses és kedves emlékül szolgáló gyűrűk minél szélesebb körben terjedjenek.

Mindenféle.

Az Oestr. Wochenschrift szerint orosz lapok jelentik, hogy Rennenkamp generális a keletporoszországi harctérről a minski rabbihoz táviratot küldött, amelyben néhány minski származású orosz zsidó katona hőstettei miatt üdvözl. Együttal azt is közli, hogy egyikük számára a legfőbb orosz vitézségi rendjel, a Szent György-rendjel adományozását kérte. — Egy zürichi zsidó lap jelenti, hogy több elzászi zsidó hitközségben az idén nem lehetett a Kolnidre-esti istentisztelet megtartani, mert a hadi rendszabályok értelmében — mivel a közelben harc folyt — a gyülekezés tilos volt. — A gebweileri zsidó hitközségben roshasono napján a sófárt sem volt szabad megfujni. Erre az ezredparancsnok nem adott engedélyt azért, mert a sófár riasztó hangja zavarokat idézhetett volna elő. — Az angolok tudvalevőleg indiai csapatokat is hoztak Európába, hogy saját hadseregük hiányát pótolják. A ghurka nevű indiai csapatok közt a „Beni Israel“ nevű régi hindostantörzshöz tartozó katonák is vannak, akiknek elődei a második jeruzsálemi templom elpusztítása után telepedtek le Indiában. Annak idején német tudósok fedezték fel őket és most ők is kénytelenek a németek ellen harcolni.

A német hadügyminiszterium rendeletet küldött a hadtestparancsnokságokhoz, hogy a zsidó táborigazgatók a frontban hivatásuk megkönnyítésére automobiloikat bocsássanak rendelkezésükre.

HIREK.

— Egy takarékkönyvet kaptunk a postán s mellette ezt a levelet:

Kedves Szerkesztő Uram, Barátom! Azt mondják, hogy az anya segélykiáltásának nincsen akadálya, határa; hogy eljut az a gyermek szívéhez még a levegő delejáromán át is.

Nem tudom igaz-e ez. De hogy a *Hazának*, e szent anyának segélykiáltása átcsapódik ajtón, falon, kövön, vason — ez igaz. Az én kis könyvesszobámba is, amelyet gazdasági és pénzügyi dolgok kalmárzaja mindig olyan nagy ivben elkerült, most becsöndült, beviharozott édes Hazánk kérő szózata.

Az a szózat, amely kéri, hogy összegyűjtött és elrejtett vagyonunkat adjuk kölcsön a hazának, katonafiainknak. Bezzeg sohase bánlott, sohase fájt, hogy gazdag ember nem vagyok, de most átsajgott a lelkemen a vágy, a gondolat: hej, ha most nagy vagyonom volna, elvinném hazámnak, letenném az oltárára. Ej be szép, be édes és boldogító dolog volna ez.

Am elkésett sohajokkal, áhítatos, meddő kívánságokkal nem lehet legyőzni az ellenséget, nem lehet eltartani a hadsereget.

Benyitottam feleségem szobájába. Drága párom, mennyi a mi összegyűjtött vagyonkánk? Mert ő kezeli, ő jobban érti, bár ő se tudja valami nagyon a módját, a titkát a meggazdagodásnak. „Amink van, arra most nekem szükségem volna.“ Nagy ijedten meredt rám hitvesem: Hova gondolsz? hiszen azt a kevés pénzecskeket leánykáink kelengyéjére raktuk össze. Azt meg másra oda nem adom. Ó, jó, de hát ha a haza kéri. A haza kéri, annak odaadom; hiszen annak még az egyetlen fiunkat is odaadtuk volna, ha nem a tizenhatodik, hanem a huszadik esztendejét járná. Annak odaadom, suttogta, és térült-fordult és hozta is már a kis könyvet. Ezt a könyvet, nekem nagy pénz, másnak, akinek sok van, talán nevetető törpe összeg, átadom az Egyenlőségnek, hogy *vegyünk érte az új hadikölcsönből.*



NE FOGADJON EL MÁST MIŐT

TUNGSRAM

HAZAI GYÁRTMÁNY. ÓVAKODJUNK ÚTÁNZATOKTÓL!

Gyártja: Az Egyesült izzólámpa- és villamossági r.-t. Ujpest.

FELIRÁSÚ VALÓDI DRÓTLÁMPÁT.

Nem kérkedni, nem hetvenkedni akarok e dologgal, de boldog és büszke volnék, ha a lelkesedés és áldozatkészségnek szikraindítója lehetnék sok igazszívű, magyarlelkű hittestvéremnél.

Tudom, hogy az én édes jószívű hittestvéreim nem szorultak serkentésre, a honszerelem nagy indulatában. Ezt a magyar zsidó megmutatta már békében és háboruban, a csatasíkon és a munka mezején egyaránt. De most itt a nagy idő, amikor mindenki szóljon, mindenki cselekedjék. Itt az idő teljessége, hogy községek, chevra-kadisák, testületek, egyletek előszedjék legszentebb pénzüket; ti pedig édes zsidótestvéreim adjátok össze legszerényebb, legrejtettebb kincseiteket és vigyétek oda kölcsönül az édes, az igaz magyar hazának.

Ó be sokan lesztek, testvéreim, akik követtek, akik rajtam tulteszték.

Isten áldja sziveteket, Isten áldja és óvja Hazánkat.

Dr. Adler Illés
pesti rabbi.

A takarékkönyvet a főtisztelendő levélíró kívánsága szerint fogjuk felhasználni. A levelet pedig, mint a hazafiasságnak és a történelmi időknek egyik megkapóan szép dokumentumát ajánljuk ragyogó példaképpen olvasóink fogékony szívébe.

— **Az Izr. Orsz. Irodájának akciója.** Az Izraeliták Országos Irodája körlevelet küldött a községkerületi elnökökhöz, amelyben hazafias lelkesedéssel melegen a szívékre köti, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel hassanak oda, hogy a rayonjukba eső hitközségek és intézmények a hadikölcsönből minél nagyobb mennyiséget jegyezzenek. Az akciónak, mely idejében jött, bizonyára meglesz a kívánatos, főlemelő eredménye.

— **A testvéri jobb.** Az Izr. Orsz. Irodája a minap lapunkban felhívást tett közzé, amelyet az ország összes hitközségeinek megküldött. E felhívás arra szólította fel az ország zsidó hitközségeit, hogy szervezkedési jellegükre való tekintet nélkül az erők egyesítését kívánó mostani nagy időkben nyujtsanak egymásnak békejobbot. A zentai orthodox hitközség okt. 25-iki képviselőtestületi ülésén foglalkozott az ügyel és 28. sz. a. a következő határozatot hozta:

A zentai aut. orth. izr. hitk. képviselőlete *fentartja* az autonómia ügyében *több ízben hozott határozatát* és egyben kimondja: *Szeretetünk melegével fogadjuk a Magyarországi izr. orsz. irodája által nyujtott testvéri jobbot.* Kérjük a Mindenhatót, hogy a nagy idők egyesítő szellemétől áthatva tartson távol tőlünk minden oly gondolatot, ami bennünket elválaszt, mi pedig *keresni fogjuk azokat, amelyek által az összzsidóság unificatiója minél előbb bekövetkezzék.* Ezen határozatról értesítendő a Magyarországi izr. orsz. irodája, továbbá az Orthodox közvetítő iroda azon megkeresés kapcsán, hogy az *mint az orth. izraeliták képviselője szintén törekedjék a zsidóság unificatiója érdekében minden lehetőt megtenni.*

— **A jászberényi hitközség gyásza.** Büchler Áron, a jászberényi hitközségnek nagytudásáról, jámborságáról és ragyogó szónoki képességéről híres főrabbi, élete 75-ik évében október 28-ikán elhunyt. Apja és dédapja is pap volt. Mesteri kora legkiválóbb tudósai voltak: Aszód Juda, dunaszerdahelyi, Keszav Szófer pozsonyi rabbi, valamint Dávid „Szugyec“ pásztói rabbi. Jászberénybe Natonek rabbi utódjául 1860-ban került. A kongresszusi harcok ketté szakították a hitközséget és megzavarták nyugodt működését, de békeszeretetével, önmegtagadó szerénységével Büchler Áron huszonötévi fáradozása során lecsendesítette, elnémitotta a testvérharcot s a ketté-

vált hitközséget egyesítette. Azóta nyugalom van a hitközségben. Büchler Áron nemcsak a szószékről és a társadalomban vezette hiveit, hanem az iskolából is irányította a lelkivilágukat. A gimnáziumban ötven évig tanította a hittant, amiért nyugalombavonulása-kor miniszteri elismerésben is részesült. Temetése október 29-ikén óriási részvétellel ment végbe. Végtisztességén a járási és városi hatóságok s a bíróságok képviselői, a gimnázium tanári kara, a szomszéd hitközségek küldöttségei nagyszámban jelentek meg. A gyászházból a hitközség és a Chevra kadisa előljárói hozták ki a koporsót és gyászdalok mellett a templom körül vitték. Az elhunytat hitközségétől, intézményeitől, hozzátartozóitól utóda, az északi harctérről betegen hazatért Kálmán Ödön dr. főrabbi mesterileg kidolgozott gyönyörű gyászbeszédben méltatta. Utána a templomban Büchler Zsigmond albertyi-irsai főrabbi beszélt. Zokogástól fuldokló szavakban adva kifejezést a nagy fájdalomnak és gyásznak. Blumgrund Naftali nagyabonyi főrabbi megkapóan festette a boldogult nagy papi erényeit, Breuer Soma nagykátai főrabbi pedig a helyi zsidóság egyik kiváló lelki vezérét dicsőítette szívéhez szólóan. Az ősz pap hült tetemeit a város egész intelligenciája, valláskülönbség nélkül kísérték ki a temetőbe. A temetést követő napon tartott városi közgyűlésen a polgármester indítványára jegyzőkönyvileg örökítették meg a főrabbi érdemeit. Családjához, özvegyéhez — a hirneves Aszód Juda egyik leányához — az ország minden részéből százszámra érkeztek a részvétláviratok. Az elhunytat kiterjedt családja mellett három pap-fia gyászolja: Büchler Zsigmond albertyi-irsai, Büchler Márton orosházai és Büchler Gyula mindszenti főrabbi.

— **Ezerhatszáz gyerekruha.** Szeptember elején, amikor még csak az őszi levél hullott a fáról, de előre vetette árnyékát a tél, a kegyetlen, hideg háborus tél, mikor majd sokan bujnak össze fázva egy rongyos, szakadt ruhában, fütetlen szobák rozzant butorain: szépet és nemeset gondolt, fundált ki magában egy leánya: *Ledermann Finny.* Azt gondolta, hogy amikor a felnőtt emberek: az apja, a rokonai, ismerősei annyit áldoznak a jótékonyaság oltárán, akkor neki, meg a hozzá hasonló koru barátnőinek a jövő generációjának, az apró gyermekeknek ruhájáról kell gondoskodniok. A gondolatot tett követte és pár nap alatt együtt volt már a társaság, vagy nyolcvan uri leány. Közöttük a legagilisabbak: Holzer Gitta, Krausz Alice, Molnár Sári, Weiner Magda és Mariska, Ungár Gizi, Seiner Józsa, Neubauer Renée, Lukács Erzsé, Ekker Gizi és Lilly, Eppinger Lilly, Friedmann Molly, Hecht Edith, Freudenberg Györgyike, Csató Margit, Pfeiffer Magda, Pál Annus. Ez a társaság mindenekelőtt varrógépekről gondoskodott, azután leveleket irtak a nagykereskedőknek Brunnbe, Zwit-tauba, Wienbe, ahonnan rövidesen nagy csomagokban érkezett meg a posztó, flanell, cérna. A Holzer Simon cég is adott százötven kalapot, sok-sok szövetet, zsinórt, csipkét és amikor mindez együtt volt, megkezdődött a munka.

Ledermann Finny édesapjának Károly-köruti nagykereskedésében rendezték be a lányok a műhelyt. Egész nap, reggeltől késő estig zakatoltak a varrógépek, dolgoztak szorgalmasan a társaság tagjai, készült a sok gyerekruha. Apró, pöttön-lányoknak való, meg nagyobbacska-knak a jó bélelt téli kabát, meleg bluz, csipkés főkötő. Olyan volt ez a műhely, mint egy ruhaszalon, a ruhák éppen olyan gonddal

készültek, mint ott, a lányok még arra is ráérték, hogy csinosítsák, diszítsék, csipkével cicomázzák apró gyerekek ajándék-öltönyeit. A műhely falán hosszú léceken fogások várták a munka eredményét, a lécek egyre szaporodtak, már két szoba is tele volt velük és mire vége volt októbernek, már ezerhatszáz leánykának való öltöny és az ehhez tartozó meleg harisnya, puha, kötött keztyű, kalap, cipő, alsóruha várta a kiosztást.

Vasárnap azután a társaság átköltözött a kereskedő és iparos szövetség Dalszínház-utcai helyiségének nagy termébe. Tíz nagy asztalra tették a ruhácskákat, mindegyik asztal mellé odaállott négy-öt leány és az ajtón egymásután jöttek be apró gyerekek, az anyjuk, a tanítóik vezetése mellett. Hosszu sorokban jöttek a Lovag-, Dob-, Szentkirályi-, Pappnövelde-, Felsőerdősor-, Sip-utcai iskolák növendékei. Ezután a vak leánykák, meg a magántisztviselők, kereskedelmi alkalmazottak egyesületének utalványai-val, továbbá azok, akiknek a Bárczy István dr. polgármester részére küldött utalványok jutottak. A leányok pedig nagy gonddal öltöztették fel a kicsinyeket, igazgatták, csinosították rajtuk a ruhát, boldog arccal mosolyogtak, ha ez a munkájuk is eredménnyel járt. Jöttek egymásután új csoportok, de egy nap alatt nem is végeztek a kiosztással. Eltart ez egy hétig is, ha nem tovább. De a társaság munkája ezzel nem merült ki. Pénzt is gyűjtöttek, ezer koronánál többet. Ebből a pénzből most ajándékokat vesznek a gyerekeknek, amit a ruhakiosztás után juttatnak el rendeltetésük helyére.

— **Siremlék.** Ruttka y-Rothauser Miksának, a Pester Lloyd néhai műbírálójának siremlékét a rákoskereszturi zsidó temetőben folyó hó 15-ikén, délután fél 4 órakor adják át rendeltetésének. A kegyeletos ünnepen a Budapesti Újságírók Egyesülete és a Pester Lloyd szerkesztősége testületileg jelennek meg.

— **A szegény gyermekert egyesület hadi kórháza javára** a héten hozzánk a következő adományok érkeztek: a ferencvárosi imaegyesület elnökségétől az elmúlt ünnepeken felajánlott adományokból 75 korona. (Hozzájárultak: Auer Miksa 20 kor., Reismann József 20 kor., Ruttkai József 10 kor. Schwarz Bernát 5 korona, Ladányi dr. 5 korona, Wollitzer Lipót 5 korona, Lengyel József 5 korona, Grünberger Zsigmond 5 korona.) Szász Vilmostól (Budapest) 5 korona. Ezen újabb 80 koronával együtt, melyet a Fővárosi gyermekert egyesületnek már szintén átadtunk, az eddig kimutatott 305 korona betudásával erre a célra 385 korona folyt be az „Egyenlőség“-nél.

— **Istentisztelet a harcba vonultak számára.** A lipótvárosi imaház-egyesület harcbanvonult tagjai számára f. hó 13-án péntek este hitszónoklattal egybekötött istentiszteletet tartott.

— **Kórházmegnyitó zsidó istentisztelet.** A Pénzintézetek Szövetségének hatalmas Fehérvári-uti hadi-kórházában péntek este ünnepies megnyitó keretében a zsidó vallásu sebesültek részére istentiszteletet rendezett a budai zsidó hitközség. Az ünnepi beszédet Kiss Arnold dr., budai főrabbi tartotta lelkeket rázó nagy hatással. Az istentiszteleten megjelent a kórház vezetősége, Manninger Vilmos dr. egyetemi tanár parancsnokkal az élén.

— **A körmöcbányai hitközség** a napokban tartotta meg évi közgyűlését. Waldmann Adolf dr. elnöki megnyitójában kiemelte, hogy 29 évi elnökösködése alatt hasonló meghatottsággal közgyűlést nem nyitott meg. A hitközség számos tagja hadba vonult, köztük saját veje és 2 fia is. A hitközségi alkalmazottak közül a tanító és metsző van a csatatereken s az

utóbbi már meg is sebesült. E tisztviselő helyettesítése és a hadbavonult szegényebb családok hozzátartozóinak támogatása sok küzdést igényeltek. Összetartásra és áldozatkészre szólította fel a gyülekezetet. Utána Váradi községkerületi képviselő tolmácsolta a hitközség tagjainak elismerését. Ezt követte a terjedelmes jelentés bemutatása, melyet Reichardt Mór ker. rabbi olvasott fel és a hadbavonultakért, a királyért és a házáért mondott könyörgéssel fejezett be. A közgyűlés a rabbi 16 évi működésének elismerésül tiszteletdíjat szavazott meg. A költségvetés tárgyalásánál az országos és a helyi vöröskereszt-egyesület számára támogatást szavaztak meg. Végül Tandlich Lipót pénztárnoknak jegyzőkönyvileg mondtak elismerést.

— **A zsidó főiskolai hallgatók énekkara** fővárosi művészek közreműködésével december havában nagyszabású művészestélyt rendez a hadbavonult katonák családjának felsegélyezésére. A fényesnek ígérkező művészestély legnagyobb szenzációja leszen a fővárosi és környékbeli izr. hitközségek főkántorainak, kántorainak és énekeseinek az énekkarral való együttműködése. A hatalmas tagu kórus zsidó egyházi és világi dolgokat ad elő. Mindennemű felvilágosítást készséggel nyújt *Burger Lajos* karigazgató, VII., Sip-utca 12.

— **Nő, mint hitoktató.** A promontori áll. polg. iskolánál évek óta az ottani rabbi helyettesnek fia, Eisdörfer Miksa, okl. tanító és szigorló orvos végzi a hitoktatót. Minthogy ezidén be kellett vonulnia, a hitközség pedig alkalmas helyettest nem talált, helyette a nővére vállalkozott arra, hogy a fiukat és leányokat a zsidó tudományokba bevezesse. E napokban érkezett le a miniszterium rendelete, mely a helyettesítést jóváhagyja és így legközelebb arra van kilátás, hogy a szószéken is találkozzunk az első magyar nővel.

— **Ünnepelt gyermekek.** A makói főrabbinak, Kecskeméti Ármán dr.-nak van egy pár ikerfia, akikről nemrég, velünk együtt, a fővárosi sajtó is nagy elismeréssel emlékezett meg. Az egyik, a Gyuri, poéta-lélek, a másik, a Pali, festőművész, de stílus dolgában is vetekedik pár perccel idősebb bátyjával. A két művészgyerek most lett tizenhárom éves és a zsidó gyermekek életének e nevezetes határkövénél a boldog szülőkön kívül a hitközség, sőt Makó város intelligens társadalma is ünnepelt. A barmicve ünnepély óriási közönséget gyűjtött össze a hitközség új templomában. A haftóra elolvasása után az apa igen nagyhatású beszédet intézett gyermekeihez. Utána a közönség köréből fölkelt Návay Tamás főispán és az emelvényre ment, ahol a rabbit és két gyermekét bensőséggel teljes szavakkal üdvözölte. Istentisztelet után a templom közönsége — közte sok keresztény is — a főrabbit és családját lakására kísérte, ahol a két fiu elmondotta a maguk alkotta, mindenkit bámulatba ejtő alkalmi szónoklatát. Utánuk Kecskeméti Lipót, a nagyváradi főrabbi beszélt a tőle megszkott művészi készségekkel. Végül lakoma következett, mely egész estig tartotta együtt az ünneplő családot és nagyszámu tisztelőit.

— **Amerikai ápolók a vakok házában.** Az Unió, Amerika szabad államainak szövetsége a most folyó háboru alatt megőrizte semlegességét és ápolói különítményekkel segíti a harcban álló országokat. Hozzánk is érkezett egy ilyen amerikai vöröskereszt-különítmény, amelyet a hadvezetőség a pesti izraelita hitközség által kórház céljaira felajánlott vakok házában helyezett el. A Wechsellmann-féle vakok intézetét a hitközség át is alakította és ott kétszáz sebesült harcos talál gyógyulást és otthont. A Magyarországra kiküldött amerikai vöröskereszt-különítmény a mult hét szombatján vette át a kórházat, még pedig diszes ünnepség keretében. Ott volt ez alká-

lommal az amerikai Egyesült-Államok bécsi nagykövete, a budapesti konzulátus személyzete, Herzog Miksa dr. vezértörzsorvos, a hadtestparancsnokság Sanitäts-Abtheilung-jának vezetője, Széchenyiné, Wanderbilt Gladys, azután Adler Szigfrid, az intézet alelnöke, Adler Simon igazgató és Krammer titkár, a hitközség megbizottai, Popper báró, a kórház katonai parancsnoka és még számosan. A katonai hatóság nevében egy ezredes vette át az intézetet és szép beszéd kíséretében köszönte meg a hitközség áldozatkészségét. Beszéde további során átadta a kórházat az amerikaiaknak. A különítmény egy főorvosból, két orvosból, főápolónőből és tizenkét ápolónőből áll, akik Amerikából rengeteg sok kötszert, műszert, orvosságot hoztak magukkal. A kórház már meg is kezdte működését és egyelőre közel félszáz beteget ápolnak benne.

— **Az Orsz. Rabbiképző Intézet Theologiai Egyete** okt. 25-ikén a következőképpen alakította meg tisztikarát: Elnök: Frenkel Bernát dr., titkár: Niedermann Mór, pénztáros: Gerson József, másodtitkár: Resofski Artur.

— **Halálozások.** Jászberényben ugyanakkor, mikor Büchler Áron főrabbi, a hitközség legidősebb tagja, Kohn Ignác dr. orvos is elhunyt. Egyszerre, mintegy 55 év előtt kerültek Jászberénybe. A város öreg doktor bácsiját nem mindennapi részvétellel kísérték utolsó útjára. Temetésén a város és a szomszédos helységek küldöttei is megjelentek. Koporsójánál a városi jáshajdu állt diszorséget és a város, meg a járás hatalmas babérkoszorui diszitették ravatalát. A boldogult a megyei orvosszövetség alelnöke és hosszú időn át a Máv. meg a város tiszti orvosa volt. A legnemesebb lelkületű emberek egyike volt. Nemcsak díjtalanul ápolta a szegény betegeket, hanem étellel, itallal, orvossággal is ellátta s egy-egy ezüstpénzt is odacsusztatott a párnájuk alá. A parasztság imádta és atyjaként szerette, tisztelte. Koporsójánál a református pap is szót emelt, hogy a társadalom nevében bucsuzkodjék tőle. Vagyonát, meg keresetét emberbaráti munkákra fordította, nem volt nagy, a jászberényi Chevra Kadisára és az ottani gimnáziumra hagyta.

Barth Jakab dr., a berlini Hildesheimer-szeminarium hirneves oszlopos tagja, a berlini egyetemnek is 40 év óta docense, ujabban rendkívüli tanára, október 22-én, 63 éves korában elhunyt. A rabbiképzőn a bibliai exegesist és a próféták irodalmát adta elő mély tudományossággal mégis konzervatív szellemben, az egyetemen a szir és arab irodalom, főleg a Kórán voltak kedvenc tárgyai, mint összehasonlító szemita nyelvész elsőrangú, elismert tekintély volt. Ez érdemei elismerésül a százéves jubileumát ülő Frigyes Vilmos-egyetem néhány éve titkos tanácsossá nevezte ki. A magánéletben rendkívül előzékeny, előkelő, világias egyéniségével igazi, mély vallásosságot párosított, családi otthona tanítványainak éppugy, mint a zsidó elitnek gyülekezőhelye, hisz neje a nagy Hildesheimer Izraelnek volt a leánya. Temetése is a berlini Adasz-Jiszroel temetőjében folyt le óriási közönség jelenlétében, kiknek nevében dr. Munk és dr. Hildesheimer M. rabbik és dr. Hoffmann D. rektor méltatták érdemeit. Halálát tragikusá az a körülmény teszi, hogy az ő végtisztessége egyuttal legidősebb fiának is szólt az orvosi minőségben önként bevonult dr. Barth Henriknek, ki néhány nappal ezelőtt esett el a harcmezőn, miután utolsó hőstettével a vaskeresztet megszerezte. Az örömhír

büszkeséggel töltötte el a már akkor beteg apát, a gyászhir megtörte. Ilyformán a háboru nagy halottja professzor Barth is, egyik jeles tanítványa jellemző szavaival: a derék, igaz ember, kitűnő tanár, nagy tudós és finom zsidó.

Drucker Mórné, szül. Glaser Jozefin úrnő Budapesten, élete 69-ik évében elhunyt. Nemes gondolkodású, emberbaráti munkákban szívesen fáradozó, jótételek volt. Halála kiterjedt előkelő családot döntött gyászba. Drucker Géza tekintélyes nagykereskedő édes anyját vesztette el benne. Megillető nagy részvétellel temették.

Messinger Jakab a budapesti Chinuch Neorim egyesület érdemes elnöke folyó hó 12-ikén elhunyt. A nevezett egyesületet törhetlen buzgósággal, mély vallásérzéssel harminckét éven át vezette. Egyébként is szívesen foglalkozott felekezeti közügyekkel. A pesti hitközség és a Chevra Kadisa képviselőtestületi tagját vesztette benne. 72 éves volt. Folyó hó 12-ikén, délután nagy részvétellel kísérték utolsó útjára.

Forschner Jakabné, szül. Zeisler Janka, Békés-Csabán élte 48-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. Nemcsak családja, de a szegények is, kiket mindig készséggel támogatott, sokat vesztettek benne.

Szilágyi Zsigmond, a kecskeméti Chevra Kadisa alelnöke, folyó hó 10-ikén meghalt. Régi, mindig tette kész munkása volt a felekezeti közügyeknek. Mint a kecskeméti Chevra Kadisa vál. tagja hosszú évek során át szerzett buzgóságával és áldozatkészségével annyi érdemet, hogy utóbb az alelnöki tisztséget bízták rája. A hitközségnek is oszlopos embere volt. Folyó hó 12-ikén a város egész társadalmának részvételével adták meg neki a végtisztességet.

— **Egy ünnepi beszéd sikere.** A budai hitközség előljárósága elhatározta, hogy Kiss Arnold dr. főrabbinak „Az Isten lát” című gyönyörű ünnepi beszédéből, amelynek füzet alakjában történt megjelenéséről megemlékeztünk, második kiadást rendez. Az elsőt a hitközség tagjai közt osztotta ki, de mivel másutt is tudomást szereztek felőle, igen sokan érdeklődnek iránta kórházakból, sebesültek közt, egyes családokból, a papok köréből. A második kiadás azért készül, hogy ez a nagy érdeklődés ki legyen elégíthető és a termékenyítő gondolatok másutt is megtehessek hatásukat. A füzetekért beküldött összegeket a második kiadás költségeire s a többletet jótékony célokra fordítják, amelyeknek megjelölését a főabbira ruházták.

— **A menekülteknek.** A verseci izr. hitközség 789 koronát, melyet a főünnep alatt templomában a galíciai és északmagyarországi menekülteknek felajánlottak, küldött be az Izr. Orsz. Irodának. Az Iroda ez összeget a pesti zsidó hitközség jótékonyági ügyosztályának adta felhasználás végett és ezuton nyugtatja.

— **Beérkezett pénzek:** 1. A hadbavonultak szükölködő családtagjai számára Lövy Ignác (S.-Berzence) hitk. pénztárostól 49 K mint tóraolvasás közben felajánlott adományok összege, Erdős Bertalantól (Budapest) 20 K mint szintén tóraolvasás közben felajánlott adomány; 2. a felvidéki károsultak javára Flesch Ármán dr. (Moliács) főrabbitól egy héber feliratu emléktárgy elárusításából befolyt 45 korona; 3. a galíciai menekültek javára Gescheit Sámueltól (Felsőireg) 4 K; 4. az elesettek árvái javára Lusztig Gábortól (Bpest) 10 K. Az itt kimutatott összegeket rendeltetési helyükre küldtük. Ugyanitt említtjük meg, hogy a fiumei hitközségnek hozzánk a menekültek segélyezésére juttatott adományból a debreceni és a szatmári hitközségeknek általunk külön-külön küldött 500 koronáról szóló nyugták beérkeztek, közölve azt a figyelmességet is, mellyel a két hitközség az átvett pénzküldeményt fölhasználta.

— **A budapesti talmudegyesület** élénk érdeklődés mellett ejtette meg e héten tisztújítását. Elnökké Braun Ignácot, előljárósági tagokká Binét Manó drt, Horovitz Arnoldot

és Taub Ármin drt, választmányi tagokká pedig Hermann Vilmost és Tsuk Sándort választották.

— Az esztergomi orosz zsidó foglyok számára az Egyenlőség akciója folytán a részükre rendezett főünnepi istentiszteletekre, az esztergomi rabbisághoz az alábbi szertartási tárgyak érkeztek:

Rövidítések magyarázata: K = imakönyv, t = tallisz, ak = arbakanfosz, tf = tefillin, iks = imakönyv és sapka.

Budapestről: Auer Ignác 7 k., 4 t., Auer I. Gyula 6 k., Benedikt Márk 15 k., 2 t., Birkenfeld Lajos 4 k., Fried Ármin 5 k., Friedmann Miksa 13 k., öz. Gelb Vilmosné 2 k., 2 t., Héber Gedeon több könyv, Katzburg Fülöp 9 k., Kemény Mátyás 6 k., Kendi Antal 10 k., Klein Debora több könyv, ifj. Kohn Vilmos 6 k., 1 t., Löwenstein Sándor több könyv, Osztrovszky L. 3 k., 2 t., Reisz Dávid 5 k., 3 t., Rosenthal H. 6 k., Rothberger Jakab 12 k., 2 t., Schmideg Juliska több könyv, Szabolcsi Miksa 5 csomag k., 2 t., Sipos Lipót 1 k., Spitz Béla 15 k., Steiner Márk több könyv, Schweitzer József és fia 4 k., 1 t., Schwarcz Ignác 2 t., 2 ak., 1 tef., Schlanger A. 5 k., Váradi Géza 1 k., 1 t.

Vidékiek: Brüll Géza Vittenc 10 k., Brunner Antal Szabadka 8 k., Breuer Fülöp Szécsény 3 k., Deutsch Ferenc Zalaegerszeg 40 k., dr. Erdélyi Miklós Berettyóújfalú 3 k., öz. Enstein Vilmosné Sümeg 20 k., dr. Flesch Ármin főrabbi Mohács 21 k., 8 t., Fürst Ignác Pécs 2 k., Fülöp Hermann Zsóka 10 k., 1 t., Finkelstein József Szarvas 10 k., 7 t., 1 tef., Frenkl tanító Hódmezővásárhely 1 t., Glück József Győr 24 k., 1 tef., Grosz B. és Fia Tótkomlós 15 k., Haasz Hermann Rákosmulyad 5 k., 1 t., Haasz Ignác Losonc 1 k., 1 t., 1 ak., Halmos Ármin. Hernádcsány 5 k., 10 t., 1 iks., 2 tef., Heilpern Lázár főrabbi Barcs 22 k., 3 t., Hohenberg Salamon Ujpest 3 k., 1 t., 1 iks., Hitközség Kiskunlacháza 27 k., 1 t., Hitközség Osztopán 12 k., Hitközség Tápiógyörgye 11 k., 9 t., Keller Miksa Hódmezővásárhely 7 k., Kernblák Izráel Bártfa 1 k., Klein, Schleifer és Feldheim Nagyvárad 7 k., 3 t., Kohn Lipót Kisbér 34 k., 1 t., Kolman Gyula Diáki 10 k., 6 t., Kohn Jakab Sárísáp 2 t., Landsmann Lajos Tiszaluc 3 k., 1 t., Láng Gyula tanító Vésztő 1 t., Mermelstein Mór főrabbi Pécsvárad 3 k., Molnár József Világos 4 k., Nádor Henrik Szlatina több könyv, Neumann Zseliz 5 k., Nichtburg Ignác Csák 1 k., Pollitzer Ignác Nagykároly 4 k., öz. Reich Bernátné Baja 15 k., 1 t., Rosenberg Salamon Hevescsány 5 k., 2 t., Rosenberger Bernát Hahót 4 t., dr. Sommer Vámosmikola 4 k., Salzman Henrik Szeged 15 k., 2 t., 1 tef., Spitzer Sándor és Fiai Dombóvár 28 k., 1 t., Stärk Lajos Cece 35 k., 13 t., 1 ik., Stöckl Fülöp Vámosmikola 4 k., Strasser Gyula Szécsény 13 k., dr. Steiner Vilmos főrabbi Hátszeg 1 k., Schwarcz Adolf Lipa 2 t., öz. Schwarcz Ignácné Turkeve 6 k., 1 t., Virág és Szántó Esztergom 2 k., 2 t., Weisz Ignác legid. Keszthely 1 t., 1 iks., 1 ak., dr. Winkler Adolf Sopron 2 k., Weltmann J. és Pataki J. Tolna 10 k., 4 t., öz. Wolkenstein Hermanné Székesfehérvár 91 k., 3 t., Gimnáziumi tanulók gyűjtése Balassagyarmat 64 k., 3 t., Orsz. Izr. Tanítóegyesület Budapest 25 k., Löwy Béla Ujpest, Schreier Márton Tenke, Widder Mór Boldogkőváralja 14 k., 3 t., 4 ak., Herczog József Dunamocs.

Megjegyzi a rabbiság, hogy a kimutatás nem teljes. A felsoroltakon kívül mások is küldtek ily szertartási tárgyakat. Nevezetesen érkezett még körülbelül tíz imakönyv és sapka, néhány talisz-zacskó és több tefillin. Az esztergomi rabbiság ezeket is mind rendeltetési helyükre juttatta.

* **A Budai Izr. Mensa vendéglőse bevonult.** Helyette gvakorlott, üzleti tőkével rendelkező és rituális szempontból is teljesen megbízható vendéglőst keresünk. A föltételek a Budai Izr. Hitközség titkári hivatalában megtudhatók: II., Fő-utca 12. I. 8. Telefon: 41-33. A budai izr hitközség előljárósága.

* **Fájós lábokról.** Se szeri, se száma azoknak a kinos és nagyobb lábbajoknak, melyekben az emberiség szenved. Ezért szükséges a láboknak kellő védelmet nyújtani. Szerencsés ötlet volt tehát a szab. *lud-talpfüző készítése.* Ismertetőt bárkinek ingyen küld az egyedüli készítő: *Székely és Társa* ortopädcipő-készítő cég, Budapest, IV., Múzeum-körút 9.

TÁRCA.

Analogiák.

Irta: Dr. Fabó Bertalan.

Harcol a magyar az orosz ellen, amely terjeszkednék föléje, mint egy mindent elfogó fekete felhő, ha azt a magyar ágyulövések és kardvágások, puska-golyók és szuronyrohamok el nem üznék. Hogy mi az orosz uralom, arról már 1849-ben* tisztán, világosan, széles látókörrel irt egy zsidóhitű magyar zsrnaliszta, névszerint *Szegfy Mór.* Irja pedig ezeket:

„Az orosz hatalom és a civilizáció két ellenséges elem. Ha egymáshoz közelitnek, élet-halálharc támad . . . Hatalma zsarnoki önkény; elve, ezen elvet kiterjeszteni minél nagyobb mértékben népek és országok fölött. Törekvése ősi hagyományképp száll uralkodóról-uralkodóra: elfoglalni — addig nem nyugodván — Konstantinápolyt . . . Az orosz hatalom tovaterjedése által Európa elveszti egyensúlyát és a népek sorsa az orosz policiától függend. Végre a kereskedelmi érdek: mert a fekete- és az adriai-tengereken uralkodván, a világkereskedésnek ő szabhatja meg irányát.”

Ez a Szegfy Mór volt az, aki már 1846-ban az „Életképek“-ben felszólalt az ellen, hogy írók a zsidót rendesen csak mint Shylock-alakot szerepeltessék. Ugyanakkor — mintha a közelgő viharfelhőket érezte volna — *Heilprin* Mihály is fellépett „Zsidó bordal“-ával, amely oly örvendetes feltűnést keltett, hogy báró Petrichevich Horváth Lázár lapjában közölte és Erkel meg Rózsavölgyi készültek megzenésíteni. (E két mű valószínűleg elveszett). Mikor Horváth Lázár felháborodva kikelt a magyarság ellen dolgozó és áskálódó népelemek ellen, mindjárt odateszi: „ez elemek közé azonban korántsem szabad számitanunk a honi izraeliták értelmes részét, mely az ellenkezőről ad naponként örvendetes bizonyosságot.“ *Heilprin* érdemét még azzal is öregbiti, hogy „írója eredetileg Lengyelhonból származott hazánkba“. Ő Magyarországról zengi, hogy „És fogadjunk szent és örök fogadást, Hogy fizessünk neki minden tartozást. Ő is küzdött, ő is szenved úgy mint mi: önbajunkat elfelejtjük míg ő hí. Néki tettel, gondolattal élni kell, Aki gyáva, e körünkből menjen el. Mondjuk mind ki, mint atyáink hamvinál: Hitvány, gyáva, ki honáért helyt nem áll.“ Mintha a „Talpra magyar“ viharának előszelét éreznők.

1848 tavaszán a magyar összcolvadás zsidó harcainak nagy bánatuk is volt; a városokban egy pillanatra feltámadt a maradiság kísértete és — tüntetve — majd a zsidó nemzetörök, majd a getto kinyitása (Pozsony) ellen — zsidóellenes zavargásokat rendeztek. Horváth Lázár pl. emiatt az aradiakat felháborodással aposztrofálja; a méltatlanság fájó érzésével csittítja és vigasztalja, biztatja hitsorsosait Kunewalder, hogy ezt a keserűséget el kell felejtetni ép a haza érdekében, amelynek minden fiára szüksége van. *Heilprin* Mihály is felkiált uj „Órdal“-ában: „Jármot nyögtünk, most leráztuk magyarok! polgártársak! mi legyünk a zsarnokok?“

És ekkor írja Szegfy Mór is „Zsidó vagyok“

* A „Közlöny“-nek ezen példányát (1849. máj. 27.) legutóbb Keller Miksa ur ajándékozta a Magyar Zsidó Múzeumnak.

cimű versét, melyet meg is zenésítettek** : „Mert ha végre hő imánkra szétszakad a rabbilincs. Megmutatjuk, a zsidónál jobb magyar a földön nincs.“ Akkor is megmutatták harcban, türebben; ma is megmutatják, vésik örök emlékezetbe vérük hullásával!

*

A magyar vitézség: ezzel van most teli a félvilág; erről irt egy vitéz magyar ismerősöm is, aki most félbehagyta irását. Debreceni *Thurzó Kálmán* honvédszázados írta a tavasszal a Tudományos Akadémia és a honvédelmi miniszterium megbízásából Mária Terézia híres magyar lovastábornokának, *Nádasdy*-nak az életrajzát; a Nemzeti Múzeumban dolgozva, tudakolta, van-e róla nóta, történeti ének, mi egymás. Hozzám utasították, bemutattatta magát s aztán jegyzett egy félóra hosszat; jegyezte az Amádé egykoru versét, a Pálóczi Horváth Adámét, az Arany János dallamát, meg a másikat. Bókolva hálálkodott — amit elhárítottam magamtól, — mert kutatónak kötelessége a kölcsönös szolgálatkészség és aztán tudomány és szeretet megosztva nőnek csak meg igazán nagyra — amidőn eszembe jutnak a német *zsidó krónikások* Nádasdyról és elzászi hadjáratáról. Nosza újabb öröm (a műveket fel is használta): „Na, doktor ur, ma nekem jó napom volt; szeretném, ha viszonzhatnám!“ Két hete jött a halálhíre; Nádasdy életrajzírója hősi halált halt Galiciában. Az életrajzot talán majd megírja más is, de mi egy kedves, felvilágosult magyar embert, hős katonát veszítettünk benne. Bizony nekem nagyon bus napom volt!

** Kohn Samu, a pesti zsidó kisedővő „első óvója“ zenésítette meg magyaros dallammal; ez az ismert család akkor egy tehetséges festőt és híres fametszőt (Kohn művésznevén *Alconerio* is), egynéhány zenészt (*Ridly-Khone*), a Nemzeti Színháznak később első hegedűse és versenydarabok írója, továbbá Kohn Adolf, aki Debrecenben lett hegedűtanár és 1864-ben kiadta az első magyar hegedűiskolát, amelyet Mosonyi Mihály felette méltatott. A könyvet igen kívánnók a Magyar-Zsidó Múzeumnak.

AZ ISTEN LÁT.

Kiss Arnold dr. budai főrabbi háborus beszédeiből megjelent

==== a második kiadás. ====

Kapható: A budai izr. hitközség hivatalában II. Fő-utca 12.

Segítség

fájóslábuak és lúdtalpuak részére oly cipő viselése, mely a fájdalmat megszünteti és a lábat megerősíti. Ily cipőt mérték szerint készít, szakorvosoktól ajánlva

Székely és Társa

ortopéd cipő készítő

Budapest, IV., Múzeum-körút 9. sz.

A bolygó galíciai.

Mögöttem a falum, a kunyhóm, a nyájam,
Elöttem a messzi kanyargó utak,
Hatvan év bánata nyomja le a vállam,
Hatvan év könyve — egész kufak —
Rajta csak, ne roskadj, én két öreg lábam.

Lovamat elvették, házam fölégették,
És fegyverek sirnak a temetők felett,
Ahol a páromat tavaly elföldelték,
Egyedül megyek, egyedül megyek,
Hova visz most vajjon e bus végtelenség?

Melyik part ad békét, milyen árok föld be,
Mikor vihar dönt le, vagy kór, gyöngeség,
Akinek nincs fészke, akinek nincs földje,
Azé a messzeség,
Azé a messzeség zuzmarája, ködje.

Az útszéli kunyhók, mint átokvert tájon,
Dermedten állnak, üresen, vakon,
A kapukat, ha verem, az ajtókat ha rázom,
Csak sirnak, sirnak a vén lakatok,
Sehol égő mécses, sehol emberlábnyom.

Mintha itt zokogna az utolsó ítélet,
S a világra terülne az örök, mély szender,
A mely kiolt minden életet, szint, képet,
S én volnék itt az utolsó ember,
Aki még rovom a szürke messzeséget.

Rajta csak ne roskadj én két öreg lábam,
Talán még elbirunk két-három esztendő,
Terített az Isten mindenik határban
Kicsi kis temetőt:
És akad ott sir is, elhagyott, gazdátlan.

Mögöttem a falum, a kunyhóm, a nyájam . . .

Peterdi Andor.

Minden külön értesítés helyett!

Alulírottak mélyen lesújtva, bánatos szívvel jelentjük, hogy felejtethetlen jó anyánk, a legszeretőbb nagyanya és rokon

özv. DRUCKER MÓRNÉ

szül. Glaser Jozefin

áldásos jótékony életének 69-ik évében rövid szenvedés után f. évi november hó 9-én csendesesen elhunyt.

Drága halottunkat 1914. évi november hó 11-én d. e. 10 órakor lakásából (V., Szabadság-tér 15) kísértük örök nyugvó helyére (rákoskereszturi izr. temető).

Emlékét örökké megőrizzük!

Klein Adolfné Drucker Hermin, Dr. Reik Ferenozné Drucker Szerafin, Drucker Géza, Fleissig Sándorné Drucker Malvin, gyermekei. Drucker Gézáné Grünfeld Klára, menyé. Klein Adolf, Dr. Reik Ferenoz, Fleissig Sándor vejéi. Dr. Kelemen György, Dénes, István, László, Reik Anikó, Miklós, Imre, Fleissig József, Ella, Endre, Edith, unokái.

REGÉNY.

A csőd.

Irta: Ujvári Péter.

XVIII.

A nyár utója felé hajlott, mikor a pélvadnai telep köregete az őserdő öléből kiszületett. Acéltüdeie zörögve, zaka-
tolva lihegett a vashordák alatt. A gépéletnek ez a zsvaigása
borzalommal töltötte el a pélvadnai rusznyákokat. Sirva sóvá-
rogták vissza az erdő templomi csöndjét és nap-nap után en-
gesztelhetetlenebbre nőtt a gyűlöletük a milliomos zsidó ellen,
aki a határból az édes, lomha ünnepélyességet kizavarta.

Mikor az épületek mind tető alá kerültek, az egész telep
zászlódiszbe borult. Városi kertészek lombfüzéreket fontak az
igazgatój épület homlokzatára és a falu végén, ahol az ut az
új vasuti állomás felé kanyarodott, diadalkaput építettek. Innen
egészen a kohóig két hosszú sorban festőiesen kiöltözött bá-
nyászok álltak sorfalat.

Pélvadnán még nem láttak efféle szépségeket, a színes
látványosság vonzotta is az embereket, de a kíváncsiság
azért nem lohasztotta le a haragjukat. A beavatottabbak azt
suttogták, hogy az ungvári püspököt és káptalanját hozza az
első vonat valami egyházi cerimónia végett. Felszentelésre,
ilyesmire. Erre voltak ők nagyon kíváncsiak, vajjon igazán
eljön-e a püspök? Csak nem adta el az is magát a zsidónak!
Mit lehet tudni, a mai világban minden lehetséges.

Hát a püspök csakugyan nem jött el és a fölvirágozott vona-
ton csak világi urak robogtak be az állomásra. A főispán, az
alispán, a pénzügyigazgató, a főszolgabíró és más notabilitá-
sok. Aztán Löwengard és a családja. Elsőnek a főispán szállt
le a vonatról, aztán egy szép, magastermetű, öreg asszony,
akit az udvariasan lesegített. Még a karját is nyújtotta neki
és úgy vezette a dízsátor alá, ahol az igazgató hatalmas vi-
rágcsokorral köszöntötte.

Az igazgató, egy apró termetű, vörösképű, szakállatlan,
fürges zsidó emberke, roppant ünnepélyes volt e pillanatban. A
csokor átadása után mély meghajlással visszalépett és félfor-
dulattal balra gyürve magát, a főispán elé állt, de úgy, hogy
arcából Löwengardnak is jutott valami. Aztán beszélni kezdett.

— Nézd, nézd a majmot — suttogta Krivány Pével a
szomszédjának. Krivány Pével segédjegyző volt Pélvadnán
és nem tudta megbocsátani az igazgatónak, hogy őt a meghi-
vott notabilitások közül kifelejtette.

A főispán válaszolt. Hol az igazgatóra nézett, hol Löwen-
gardra. A magyar faj teremtő erejéről beszélt és más egyéb-
ről. A beszéd alapján unalmas volt, de azért megéltjeneztek.

— Nagy szónok! — suttogta Zothureczky Kálmán tiszte-
letbeli főbíró Bellának és sokért nem adta volna, ha a méltó-
ságos ur a suttogott dicséretet meghallja.

Bella megvetően az ajkát biggyesztette. Őt nem hatotta
meg a főuri dadogás. De amit gondolt, azt magának tartotta
meg. Zothureczky az árvaszéknél megüresedett ülnökségre as-
pirált, hát neki hiába mondaná, hogy ez az ur csak komé-
diázik és ő hiszi el legkevésbé a frázisait.

Löwengard is mosolygott a szakálla alatt és oldalt a nép
felé nézett. Ennek a teremtő erejéről beszéljen a méltó-
ságos ur.

Keresztessy Kázmér elkapta jövendő apósának ezt a ki-
fejezésteljes tekintetét és ő is elmosolyogta magát. Ezt a
zsidót — gondolta magában — nem lehet becsapni. Ez a kon-
vencionális komédiázás mulattatta volna, ha egy társadalmi
osztályhoz tartoznak a szereplői. Mert alapjában ő is utálta a
hivatalos alakoskodást. De mert nemesuri ember felett bátor-
kodott, habár csak alig észrevehető mosolylyal is, fölényt
árulni el valaki, aki nem nemes uri ember, sőt zsidó, hát ez

bosszantotta. Ez a zsidó ugyan az apósa lesz, de azért mégis
bosszankodott. Hogy meri ez megmosolyogni a főispánt? Inge-
rültségben az ajkát harapdálta és csöndesen azt a fogadalmat
tette, hogy ő majd le fogja szoktatni az öreget erről a szem-
telenkedésről.

Hedvig a karjába kapaszkodott és nagyszéli virágos ka-
lapja alul rajongó tekintetet vetett a völegényére. Jó öt perce
szomjazta már a férfi szempillantását, de az mintha észre sem
venné, hidegen, közönyösen, sötéten állt mellette és más-
felé nézett.

— Kit néz? — duzzogott Hedvig nevetnivaló, édes szemre-
hányással. — Ugy látszik, nagyságod észre se veszi, hogy én
is létezni bátorodom.

Kázmér elröstelte magát.

— Ugyan no, — háritotta el a szemrehányást.

— De igazán — faggatta Hedvig — kit néz, mikor nem
engem néz?

— Mindig magát nézem.

— Csak füllentsen.

— Higyje el.

— Nem hiszem. Én rám csak nem néz ilyen vasvilla-
szemmel.

Kázmér nevetett.

— Az már igaz.

— No, ugy-e?

— Hát azt az izét, azt az urat nézem.

— Melyiket?

— Az igazgatót — bökte ki Keresztessy.

— A Bumter urat? No, van is azon csudálni való.

— Van, van. Nézze csak, mindig mosolyog.

Hedvig oda volt a csodálkozástól:

— Az? — kérdezte tágra nyitott szemmel. — Hiszen az
sohse mosolyog. Az nem is tud mosolyogni. Most is, nézze, mi-
lyen ünnepélyes.

— Mosolygott — makacskodott Keresztessy. — És bár
tudta, hogy nem igaz, mégis hozzátette:

— Most is mosolyog.

— Téved, drágám.

Keresztessy nagyon jól tudta, hogy az igazgató egyálta-
lán nem mosolyog, de azt nem mondhatta meg Hedvignek,
hogy az apja mosolygott és ez hozta őt ki a sodrából. De még
örült is, hogy így mégis csak kiöntheti valakire a haragját.

— Biztosítom — dohogott — az az igazgató egy nagyon
neveletlen ember.

— Mi másnak ismerjük.

— No igen, maguk.

— A mi emberismeretiünk talán nem megbízható?

— Némelyekkel szemben talán nem.

— Kik azok a némelyek? — kérdezte Hedvig és maga se
tudta, mért: szorongó aggodalommal leste a választ. Már szinte
megbánta, hogy kérdezte.

— Muszáj válaszolnom?

— Muszáj. Kik azok?

— Hát a zsidók — felelt Kázmér vontatottan. — Ne vegye
rossz néven, édesem, de én úgy látom, a zsidókkal szemben
nem megbízható az emberismeretük. De hiszen ez természetes.
Faji elfogultság ez. Hiszen lássa, maga ezt az igazgatójukat egy
korrekt gavallérnak tartja, én meg azt tartom, hogy neveletlen
és rossz modoru. Csak neveletlen ember vigyoroghat ilyen ün-
nepélyes pillanatban.

— De mikor nem is mosolygott.

— De mosolygott. A főispán beszéde alatt mosolygott.
Tudja, azzal a kiállhatatlan fölényességgel, ahogyan csak mü-
veletlen emberek tudnak. (Zsidókat akart mondani, de ezt a
szót szerencsére elharapta.) Különben ez talán nem is egyéni
vonás, hanem faji.

Hedvig a karját lassan kihúzta Kázmér karjából és ijed-
ten nézett a szeme közé.

— Kázmér! — kérte alig hallhatóan.

Ez nem vette észre Hedvig elsápadását. Jól esett neki, hogy dühét kiadhatja, hát tovább beszélt.

— Igen, határozottan faji vonás. Sokszor megfigyeltem. Azt hiszem, ez a modortalanság, faji vonás.

— Tehát! — csattant fel Hedvig — mi mindnyájan modortalanok vagyunk.

— Mindnyájan? Ments isten. Maga például egy bájos kis hercegnő.

— És az édesanyám? és Bella?

— Azok is nagyon kedvesek. Maguk aranyos kivételek. De a férfiak közt, lássa, kevés a kivétel. A zsidó, higye el, mindent képes eltanulni, de a jó modort csak ritka esetben.

A fiatal lány most már nem vitakozott. A szive összeszorult, a szeme tele volt könnyekkel. Szent harag lázadt a lelkében, de nem volt annyi ereje, hogy e lázadásnak kifejezést adjon. Rettegést érzett e pillanatban és riadt szemmel az anyját kereste, aki távolabb állt a főispán és az alispán között. Odarepült volna hozzá, hogy oltalmat keresve, hozzásimulhasson, de nem mert elmozdulni Kázmér mellől. Félt, hogy majd őt is — modortalannak tartaná.

A társaság kocsikra ült és a telepre hajtatott. Hedvig szomorúan, szórakozottan ült Kázmér mellett. Az ebéd alatt is szótalan volt.

Ebéd után megtekintették a telepet. A társaság férfitagjai elragadtatással szemlélték meg az óriási üzemet és dicséretekkel halmozták el Löwengardot, akinek alkotó ereje annyi akadályt leküzdött és olyan műveket teremtett, amelyek a külföldön is méltán keltenének csodálatot. Legtovább a kohókban és öntőműhelyekben tartózkodtak. Itt a munkavezető kaulazolta a társaságot.

Az olvasztók türethetetlen forróságot árasztottak. Kötésig meztelen, izmos munkások hosszú vaslapátokkal az izzó ércet keverték. Mint a folyékony tűz ömlött ki az olvasztókemencék nyitott csatornáján a párolgó vas-salak.

— No, maguk se fáznak — tréfálkozott Keresztessy.

Oszpek Alex ránézett.

— Az ur se fázna, ha ezt a pokol-szemetet keverné.

Egykedvűen beszélt, de sűrű szemöldöke alatt vészesen villogott a tekintete.

Hedvig megborzongott. Fázósan Kázmér karjába kapaszkodott és elhuzta. Most már nem haragudott rá, vagy elfelejtette, hogy haragudott.

— Meniünk — suttozta.

Odébb mentek. Hedvig megkönnyebbülten felsóhajtott:

— Borzasztó, hogy milyen rettentő nézése van annak az embernek. Ismeri?

— Hogyne ismerném — felelt Kázmér nevetve. — Én ne ismerném a vén zsványt? Oszpek Alexnak hívják. Ide bujt a gazember, mert tudja, hogy szemmel tartatom. Muszka-rajongó. De kiverem még belőle ezt a rajongást.

Az igazgató a villanyművek megtekintésére invitálta a társaságot.

Ahogy az olvasztóból kifordultak, Oszpek oly erővel vágta a lapátot a kemencébe, hogy sisteregve szállt ki belőle egy szikra-felhő, amely ezer meg ezer tüzpillangót bocsátott ki magából. Oszpek Alex a füstbe köpött:

— A markom ugyancsak viszketett.

— Az anyém is — felelt rá Iszpravnik Iván.

Aztán szótlanul ismét dolgozni kezdtek.

Kint a kapu előtt Löwengard karon fogta Keresztessyt és hüvelykujjával hátra mutatott:

— Ide erős kéz kell. Szeretném, ha megbarátkoznék azzal a gondolattal, hogy ezek a művek valamikor az önéi lesznek.

Kázmér idegenkedve nézte Löwengardot. A millióknak ez a felkínálása vak örömet keltett benne, de egyuttal fel is háborította. Ugy érezte, hogy erről nem kellett volna beszélni. Ha az övé lesz, hát az övé lesz, mire való ez a kevély átutalás.

— Hát igen — gondolta — sokat tanulnak el mi tőlünk uraktól a zsidók, de jó modort azt el nem tanulhatnak.

— Nos — kérdezte Löwengard jóságos mosollyal — tesszik önnek ez a gondolat?

— Még nem tudom — felelt Keresztessy hidegen és a kocsira ült Hedvig mellé, aki megint vidám és boldog volt és régen elfelejtette már a délelőtti ijedelmét.

(Folytatjuk.)

Okl. izr. idősebb tanítót keresek négy elemista gyermekeim mellé. Fizetés megegyezés szerint. Pápa Zsigmond, Nógrádteremeske.

NAPTÁR.

(1914. november hó 15-ike.) 5675. Marchesvan hó 26-ika. Hétfő 27-ike. Kedd 28-ika. Szerda 29-ike. Csütörtök Róschódes. Kiszlev hó elseje. Péntek 2-ika. Szombat 3-ika. — Hetiszidra: „Tóldosz“ (Mózes első könyvének 25. fejezete 19-ik versétől a 28-ik fejezet 10-ik verséig. Haftóra: Masszodevar Hassém“ (Malachi könyvének első 2 fejezete.)

PÁLYÁZATOK.

A szakcsi izr. hitközség elnökségétől.

PÁLYÁZAT.

A szakcsi izr. hitközség pályázatot hirdet egy **kántortanítói állásra.**

Pályázhatnak 40 éven aluli magyar honpolgárok, kiknek sóhét ubodék vekoré-képesítésük és három elismert rabbitól kabólójuk van.

Fizetés **1200 korona** készpénz, **200 korona** biztosított mellékjövedelem, modern magánlakás, 200 négyszögöl házikert, 15 négyzetméter tűzifa, apróra felvágva.

Pályázat határideje 1914. november hó 20-ika.

Az állás 1914. december 1-én töltendő be. Csak a próbára meghívottak utiköltségei térítettnek meg.

A kellően felszerelt pályázati kérvények, alulírott elnökséghez intézendők.

Szakcs, 1914. október hó 28-án.

Steiner Mór,
elnök.

PÁLYÁZAT.

Két kis fiam mellé vallásos tanítót keresek, tanýára, Bácskában, a falutól három kilométerre, ahol a második elemi osztályt magánuton végzik. Német nyelven való társalgás kötelező. Havi díj 50 korona, teljes ellátás. Működési bizonyítvány másolatát kérem. Cim megtudható a kiadóhivatalban.

HIRDETÉSEK.

BREINER PENSIO LOVRANA

OSZTRÁK RIVIERA. Korszerű palota, fölséges fekvéssel. 50, minden kényelemmel berendezett szoba, valamennyi a tengerre néző balkonnal. Villanyvilágítás. Forrásviz. kitünő izr. konyha. Lábbadozó betegeknek kiválóan alkalmas. Diätkurák diabetikus és egyéb betegségek esetén, orvosi kezelés mellett.

Neumayer Fülöp

Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1. (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű belföldi és valódi perzsa-szőnyegek, függönyök, ágy, asztalterítők, takarók és átvetőkből. Hazai és egyéb gyártmányok. Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve.
Telefon 11-21. Telefon 1-1.Tel. fon
21990.
interurbanTelefon
21990.
interurban

Londonban 1906-ban dísz klevellet, Bécsben 1908-ban a kamara érdemét, Párisban 1909-ben a legmagasabb kitüntetést kaptam.

Ezenkívül számtalan elismerő nyilatkozat áll rendelkezésemre.

GOLDSTEIN RUDOLF

jó hírnévnek örvendő

templomi ornátusok különlegességi áruháza,
polgári- és egyenruha-szabászati terme

Wien, II., Taborstrasse 54.

Számítalan bel- és külföldi hitközségnek és tábori rabbinusoknak szállítója.

Különlegességek: Lúszterköpenyek és fehér talárok vászonzó, kasmirból és selyemből.
Papi ornátusok kölcsönbe adatkak.**Mérsékelt árak!**

Illusztrált árjegyzéket bérmentve küldök.



Goldstein S. A., főkantör.

Elegáns כשר vendéglő

a nyáron át kerthelyiség.

Ujjonnan berendezve. Izletes jó ételek. Kétféle italok. Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejárati díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI.,
TERÉZ-KÖRUT 4.**KOHN ARNOLD**

SIRKÓRAKTÁRA

Budapest, VII., Károly-körut 15. sz.

Siremlékek minden ár és kivitelben, át-helyezések exhumálásoknál.

JAVÍTÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

Telefon: 18-76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

Szálloda Pensio Grosz

Abbazia, délitengerpart.

ELSŐRENDŰ כשר KONYHA.

Pensio 9 koronától feljebb.

**כשר NYERS LUDZSIRT,**

bőrt és hájat, legolcsóbban, megbízhatóan rendeljen 1890 óta fennálló

Stein Bernát baromfi-kereskedő
cégnél Budapest, IX.,
Ráday-utca 9. szám.

Telefon: József 4-74.



Férfi-öltöny	44,	80 K
Férfi átmeneti kabát	56,	120 K
Férfi télikabát	50,	130 K
Szörme-sacco	70,	220 K
Városi-bunda	160,	600 K
Kocsi-bunda	110,	220 K
Fiu-kosztüm 3-14 éveseknek	17,	36 K
Fiu-télikabátok	32,	60 K
Leányka-matróruhák 3-15 éveseknek	28,	50 K
Leányka-télikabát 3-15 éveseknek	36,	70 K

Cipő-osztályomat

ajánlom t. vevőim figyelmébe!

Neumann M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

Budapest, IV. ker., Múzeum-körut 1.

1914. évi 6%-os magyar királyi adómentes állami járadékkölcsön (Hadi kölcsön).

Az új hadi kölcsön

demokratikus jellegű és ötvenkoronás cimleteivel
alkalmat kíván nyújtani a legkisebb tőkeerőknek is,
hogy biztos és jövedelmező elhelyezést nyerjenek.

Az aláírási helyek úgy vannak megállapítva,
hogy az ország bármely részében mindenki könnyen
hozzáférhessen. A kibocsátás alá kerülő kölcsön
jegyzésére aláírási helyekül fognak szolgálni:

- a magyar korona országai területén levő valamennyi királyi állampénztár és adóhivatal,
- a postatakarékpénztár és valamennyi kir. postahivatal, mint a postatakarékpénztár közvetítő hivatalai,
- az Osztrák-Magyar Bank budapesti főintézete s a magyar korona országai, valamint Bosznia és Hercegovina területén levő fiókjai,
- az 1898. évi XXIII. törvénycikk alapján alakult Országos központi Hiteleszövetkezet,
- a Magyar Általános Hitelbank,
- a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület,
- a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank,
- a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank,
- az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepe,
- a Belvárosi Takarékpénztár r.-t.,
- a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön r.-t.,
- a Budapesti Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t.,
- az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár,
- az Első Magyar Iparbank,
- a Hazai Bank r.-t.,
- a Hermes magyar általános váltóüzlet r.-t.,
- a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete,
- a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t.,

- a Magyar Általános Takarékpénztár r.-t.,
- a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t.,
- a Magyar Földhitelintézet,
- a Magyar Jelzáloghitelbank,
- a Magyar Kereskedelmi Hitelbank r.-t.,
- a Magyar Országos Központi Takarékpénztár
- a Magyar Takarékpénztárak Központi jelzálogbankja mint r.-t.,
- a Mercur váltóüzlet r.-t.,
- a Nemzeti Takarékpénztár és Bank r.-t.
- és a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepe,
- budapesti intézetek s ezek valamennyi budapesti és vidéki fiókja, továbbá
- az Első horvát takarékpénztár,
- a Horvát általános hitelbank r.-t.,
- a Horvát Ieszámítoló-bank
- és a Horvát-szlavon országos jelzálogbank zágrábi intézetek,
- valamint a Priv. Landesbank für Bosnien und Herzegovina című sarajevoi intézetek.
- a Priv. Agrar- und Kommerzial-Bank für Bosnien u. Herzegovina című sarajevoi intézetek, végül
- a felsorolt budapesti és zagrebi intézetek által a m. kir. pénzügyministerium jóváhagyásával felhatalmazott és esetről-esetre az illető intézet székhelyén megfelelően közzhírré teendő intézetek.

A kibocsátásra kerülő járadékkölcsön kötvényekre történő befizetésekre a fennálló rendelkezések értelmében átutalás útján igénybevehetők a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél, s más ily cégeknél 1914. augusztus 1-je előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett, egyébként moratorium alá eső betétek is.